

SIIPIRIKKO 3/84

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
 Puheenjohtaja: Ari Latja Koulukatu 30 b A 5 80100 Joensuu 100
 puh 22139

Varapuheenjohtaja: Juha Miettinen Värttinätie 28
 80260 Joensuu 26 puh 32110

Sihteeri: Jukka Pusa Merimiehenkatu 43 A 5 80120 Joensuu 12
 puh 209662

Rahastonhoitaja: Tarja Latja Koulukatu 30 b A 5 80100 Joensuu 10
 puh 22139

Muut hallituksen jäsenet: Petri Hottola Latolankatu 9 A 2 80160
 Joensuu 16, Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15 puh
 821482, Kimmo Koskela Pohjolankatu 10 80260 Joensuu 26 puh 33397,
 Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu 20 puh 33849

Lehden toimituskunta: Juhani Hyttinen, Mauri Leivo ja Veijo Turunen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
 jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1984 on 25 mk (opis-
 kelijat 18 mk, perhejäsenmaksu 7 mk). Siipirikon tilausmaksu v.
 1984 25 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk (juhlanumero
 15 mk), vuosikerrat 1982 - 5 mk + postituskulut.

Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
 Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu 10.

Kansi Mustaviklo (Valokuvannut Mauri Leivo)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Syysmuuton kulku 1983 Pohjois-Karjalassa: Mauri Leivo, Arto Määttä, Jouni Pursiainen ja Hannu Räsänen	67
Kesähavainnot 1981-83: Juha Miettinen	82
Päiväpetolinnut 1983 Pohjois-Karjalassa: Hannu Lehtoranta	87
Pöllöt 1983 Pohjois-Karjalassa: Hannu Lehtoranta	91
Yölaulajat 1983 Pohjois-Karjalassa: Kari Varonen	97
Satunnaisvieraana: - Pikkukiljukotka Rääkkylässä 1979: Matti Kapanen ja Paavo Liimatta. - Pikkukiljukotka Outokummussa 1980: Mauri Leivo. - Pikkukiljukotka Ilomantsissa 1982: Olli Puustinen	102
Ilmoituksia	104

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-
teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
 ☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

SYYSMUUTON KULKU 1983 POHJOIS-KARJALASSA

Syysmuuttoa käsiteltiin perinteisten otsikoiden alla perinteiseen ta-
 paan. Varsin perinteistä oli laimeahko palautettujen lomakkeiden kekokin,
 johon valitettavan moni ahkerastikin retkeilevä lintuharrastaja jätti
 kortensa kantamatta. Juuri tuo "perinteisyys" havaintojen käsittelys-
 sä saattaa laimentaa innostusta lomakkeiden palautukseen, mutta asian
 pulmallisempi puoli on siinä, että nykyiselle tasolle jääneellä ha-
 vaintomäärällä ei ihmeitä tehdä. Eli kovin on vaikeaa uutta (=luetta-
 vampaa, mielenkiintoisempaa katsausta) kokeilla kun ei entiseenkaan
 tahdo rahkeet riittää. Näin ollen, pientä ponnistelua molemmin puolin
 ja Siipirikkokin katsauksineen voisi näyttää entistä ehommalta.

Katsausta olivat laatimassa Mauri Leivo (arktika ja isot linnut),
 Arto Määttä (muuton alku, päättyminen ja päämuutto), Jouni Pursiainen
 (vaelluslinnut) ja Hannu Räsänen (pedot).

Isokoskelo muutolla (Valok. Mauri Leivo)

Havaintojaan ilmoittivat seuraavat 34 henkilöä: JHa = Jari Halonen, MH = Markku Halonen, JHe = Jukka Heikkinen, HH = Heikki Holmström, AHä = Antti Hämäläinen, KJ = Kari Jeskanen, LK = Lauri Karttunen, HKa = Hannu Kauhanen, KKa = Kimmo Kauhanen, HKi = Hannu Kivi vuori, HKO = Harri Kontkanen, RK = Reijo Korvenpää, KKO = Kari Koskela, JK = Juha Kosonen, ELP = Esko Lappi, ELV = Esa Lavikainen, HL = Hannu Lehtoranta, JoL = Jouni Lehtoranta, JuL = Jukka Lehtoranta, ML = Mauri Leivo, JMa = Jarmo Martiskainen, KM = Kimmo Martiskainen, JMi = Juha Miettinen, AM = Arto Määttä, JN = Juha Nekkanen, SN = Sauli Nuolemo, KN = Keijo Nuutinen, MO = Marko Ojala, JP = Jouni Pursiainen, MRa = Matti Raitio, MRi = Matti Riikonen, ES = Elvi Sahlman, JT = Jouko Tiussa, ET = Erwin Tuppurainen.

Lisäksi lomakkeilta löytyivät seuraavat nimet: AH = Asko Halonen, PH = Petri Hottola, PJ = P. Jeskanen, MK = Matti Kapanen, TK = Timo Karkkainen, ELn = Esa Laaninen, TM = Tarmo Martiskainen, AP = Ari Parviainen, OP = Olli Puustinen, HPä = Harto Päivinen, HPö = Heikki Pönkkä, AV = Anssi Vähätalo. Lieksaan (ELP, AM) ja Liperiin (LK) kiitokset oman kuntansa havaintojen kokoamisesta.

Kuntalyhenteet: Eno = Eno Nur = Nurmes
 Ilo = Ilomantsi Out = Outokumpu
 Joe = Joensuu Pol = Polvijärvi
 Juu = Juuka Pyh = Pyhäselkä
 Kes = Kesälahti Rää = Rääkkylä
 Kii = Kiihtelysvaara Toh = Tohmajärvi
 Kit = Kitee Tuu = Tuupovaara
 Kon = Kontiolahti Val = Valtimo
 Lie = Lieksa Vär = Värtsilä
 Lip = Liperi

Muut lyhenteet: ad = vanha, juv = nuori, m = muuttava, p = paikallinen, ä = äännelevä, Ä = laulava.

Fenologisesti myöhäiset havainnot:

Seuraavat havainnot ovat myöhäisiä yhdeksän viime vuoden havaintoihin verrattuna (PURSIAINEN 1981 ja SIIPIRIKOT 4/81, 4/82 ja 4/83).

Kuikka 6.11. Rää Vuoniemi 1 p (ML ym.)
 12.11. " 2 m (ML ym.)
 Tavi 13.11. Lip Viinijärvi 1 p (ML)
 Heinätavi 7.10. Joe Höyt. kanava 1 p (ML)
 Tukkasotka 7.11. Lie Märäjälähti (JMa)
 Sepelhanhi 8-19.10. Lie Kevätlahti 2 p (ELP, AM)
 Ampuhaukka 19.11. Rää Vuoniemi 1 m (ML ym.)
 Kurki 26.10. Rää Haapasalmi 5 m (MH)
 Tervapääsky 9.10. Joe Repokallio 2 m (ML)
 Haarapääsky 15.10. Rää Vuoniemi 1 m (ML ym.)
 Lapinkirvinen 25.9. Lie Lamminkylä 1 (AM, MO)
 25.9. Vär Sääperi 1 (ML ym.)
 Pulmunen 13.12. Lie Lampela 1 p (JHe)

Laji	Muuton alkaminen	Päämuutto	Muuton päättyminen
Kuikka	24.7. Lie Suurselkä 6p 6.8. Lip Vaivio 5 p		Ks. fen. myöh. havainnot!
Kaakkuri	24.9. Rää Vuoniemi 1 m		12.11. Rää Vuoniemi 1 m 13.11. " 3 m
Silkkiuikku	20.8. Lie Riihivaara 1 m 21.8. " 4 m	9.10. Lip Riihilampi 46 p	29.10. " 1 m 6.11. " 1 p
Härkälintu Sinisorsa		18.9. Lip Härkinlampi 300 p 22.9. Joe Höyt. kanava 150 p 22.9. Lie Kevätlahti 150 p 9.10. Lip Härkinlampi 280 p 14.10. Out Vuonos 127 p	8.10. Lie Kevätlahti 1 p 9.11. Joe Karsikko 2 p 14.11. Joe Keakusta 4 p
Tavi		11.8. Out Sysmäjärvi 350 p	29.10. Lip Riihilampi 1 p Ks. fen. myöh. havainnot!
Heinätavi Haapana		11.8. Out Sysmäjärvi 100 p 26.8. Out Vuonos 100 p	Ks. fen. myöh. havainnot! 9.10. Lie Pokronlampi 1 p 15.10. Lip Riihilampi 1 p
Jouhisorsa Sorsa sp.		20.7. Out Sysmäjärvi 70 p 20.8. Out Sysmäjärvi 1500 p	
Lapasotka Tukkasotka	24.9. Rää Vuoniemi 3 m		15.10. Rää Vuoniemi 1 m 23.10. Lie Pokronlampi 5 p Ks. fen. myöh. havainnot!
Punasotka Telkkä		25.9. Lip Särkijärvi 180 p	7.9. Lie Pokronlampi 1 p 6.11. Rää Haapasalmi 1 p 12.11. Rää Vuoniemi 1 m
Alli	24.9. Lie Reposuo 40 m 9.10. Satoja eri puolilla		12.11. Rää Vuoniemi 7 m 13.11. " 1 m
Pilkkasiipi	10.9. Joe Höyt. kanava 5 p 24.9. Rää Vuoniemi 19 m		12.11. " 7 m 13.11. " 1 m
Mustalintu			6.11. " 3 m 12.11. " 1 p
Tukkrakoskelo	3.8. Joe Höyt. kanava 3 p		24.10. Joe Linnunlahti 1 p 6.11. Rää Vuoniemi 1 m
Isokoskelo	7.8. Lie Riihivaara 1 m 15.8. " 1 m	29.10. ja 5.11. Lip Riihilampi 18 p	5.11. runsaasti eri puolilla 6.11. Kit Päätyeenlahti 6 p 9.10. Lip Härkinlampi 1 p
Uivelo Metsähanhi	14.9. Juu kk 27 m 24.9. satoja monin paikoin	Ks. isot linnut!	14.10. Rää Pötsönlahti 100+50 m 16.10. Kon Jakokoski ? m
Sepelhanhi	10.9. Joe Rantakylä 106 m 24.9. Rää Vuoniemi 25 m	"	12.10. Kon Jakokoski ? m Ks. fen. myöh. havainnot!
Valkoposkihanhi		"	1.10. Lie Siikasuo 20 m
Laulujoutsen	13.9. Tuupovaara 20 m 20.9. Lie Petroniemi 7 m	"	6.11. Lie Kotalahti 12 p 6.11. Kit Kytänniemi 2 m 11.11. Lip Heinoniemi 5+6 m 11.11. Kon Jakokoski ? m
Hiihihaukka	1.8. Lie Kaupunginniemi 1 m 12.8. Lie Mäntyvaara 3 m	Ks. pedot!	24.9. runsaasti monin paikoin 28.9. Joe Linnunlahti 1 m
Piekana	25.8. Lie Lamminkylä 1 m 1.9. Out Sysmäjärvi 1 m	"	17.10. Lie Jamali 1 m 18.10. " 1 m
Varpushaukka	11.8. Kit kk 1 m 18.8. Lie Lamminkylä 1 m	"	29.10. Lie Rauhala 1 p 9.11. Lie Kylänlahti 1 m
Kanahaukka	21-25.8. Out Alavi 1 p 24.8. Rää Haapasalmi 1 m	"	1.10. useita eri puolilla 3.10. Joe Linnunlahti 1 p
Mehiläishaukka	24.7. Joe Karsikko 1 m 31.7. Vär Sääperi 1 m	"	19.9. Joe Höyt. kanava 1 m 24.9. Rää Vuoniemi 3 m
Sinisuoehaukka	5.8. Lip Kaatamo 1 m 9.8. Vär Sääperi 1 p	"	24.9. Rää Vuoniemi 1 m 24.9. Lie Siikasuo 1 m 30.9. Lie Jamali 1 m
Kalasaäski	20.8. Out Sysmäjärvi 1 m/kiert. 26.8. Out Vuonos 2 m/kiert.	"	24.9. Rää Vuoniemi 3 m 3.10. Lie Siikasuo 1 m
Nuoliuhaukka	12.8. Lie Rauhala 1 m 14.8. Joe Repokallio 1 p	"	8.9. Joe Rantakylä 1 p 17.9. Rää Haapasalmi 1 m
Tuulihaukka	9.8. Vär Sääperi 1 p 26.8. Out Vuonos 1 m	"	25.9. Lie Siikasuo 1 20.10. Lie Rauhala 1 m
Ampuhaukka	9.8. Vär Sääperi 1 kiert. 15.8. Lie Rauhala 1 m	"	8.10. Lie Siikasuo 1 p Ks. fen. myöh. havainnot!
Kurki	4.8. Lip Viinijärvi 5 m 6.8. Out Vuonos 2 m	Ks. isot linnut!	26.9. Lie Särkikila 4 m Ks. fen. myöh. havainnot!
Nokikana	30.8. Lie Lieksanjoki 1 p		

Töyhtöhyppä	21.5. Kes Savilahti 9 m S 18.6. Out Sysmäjärvi 15 kiert.	25.7. Lie Kevätlahti 70 p 27.7. Vär Sääperi 120 p 18.9. Lip Ahonkylä 80 p 18.9. Lip Kokonlampi 120 p	9.10. Lip Riihilampi 1 p 16.10. Lie Pokronlampi 1
Tylli	14.7. Lie Kaupunginniemi 1 p 3.8. Lie Kevätlahti 2 p		12.9. Lie Kevätlahti 1 m 12.9. Joe Linnunlahti 1 kiert.
Pikkutylli			3.8. Lie Kaupunginniemi 2 p 14.8. " 1 p
Tundrakurmitse		Ks. arktika!	11.9. Out Vuonos 3 m 24.9. Joe Linnunlahti 1 m
Kapustarinta	3.7. Lip Papelosaari 1 p 19.7. Lie Kevätlahti 6 p	18.9. Lip Kokonlampi 40 p	24.9. Joe Höyt. kanava 1 p 28.9. Joe Linnunlahti 1 m
Taivaanvuohi	3.8. Joe Höyt. kanava 5 m	29.7. Vär Sääperi 40 p 9.10. Lip Riihilampi 16 p	15.10. Lip Riihilampi 10 p 22.10. " 1 p
Jänkäkurppa			22.9. Lie Kevätlahti 1 p
Lehtokurppa			15.10. Kon Jakokoski 1 p 15.10. Lie Siikasuo 1 p 22.10. Lie Rauhala 1
Isokuovi	9.6. Out Sysmäjärvi 1 m 23.6. Lie Petroniemi 1 m	31.7. Vär Sääperi 27 m	20.8. Out Vuonos 4 p 18.9. Lip Ahonkylä 1 m
Pikkukuovi	18.6. Lie Lamminkylä 1 m 6.7. Lie Petroniemi 1 m	8.7. Lie Timosenluoto 5 p	28.7. Lie Siikakoski 1 p 28.7. Lie Lamminkylä 1 m
Punakuiri	31.7. Vär Sääperi 1 p	Ks. arktika!	
Metsäviklo	2.6. Lie Petroniemi 1 m	18.7. Out Sysmäjärvi 5 p	14.8. Lie Kevätlahti 1 p 25-29.8. Out Jokipohja 1 p
Liro	20.6. Lie Märajälähti 1 p	3.7. Out Jokipohja 50 m 14.7. Lie Kevätlahti 50 p 18.7. Out Sysmäjärvi 50 p 22.7. Out Vuonos 50 p 24.7. " 70 p	19.8. Lie Kevätlahti 1 p 24.9. Lie Lamminkylä 1 p
Valkoviklo	6.7. Joe Höyt. kanava 16 m	30.6. Out Sysmäjärvi 14 p	7.8. Lie Kevätlahti 1 p 14.8. Kon Valkealampi 1 p
Rantasipi		26.7. Lie Kevätlahti 11 p	19-20.8. Lie Kevätlahti 1 p

Taivaanvuohi (Valok. Veijo Turunen)

Pikkusirri	19.7. Out Vuonos 1 p 20.7. " 1 p	Ks. arktika!	4.9. Out Vuonos 1 p 11.9. " 10 p
Lapinsirri	14.7. Lie Kaupunginniemi 1 p 19.7. Out Sysmäjärvi 1 p	"	16.8. Lie Kaupunginniemi 10 p 20.8. " 2 p
Suosirri	13.7. Lie Romonluodot 4 p 14.7. Lie Kaupunginniemi 1 p	Ks. arktika!	1.10. Out Sysmäjärvi 1 kiert. 16.10. Lie Pokronlampi 1 p
Kuovisirri	19.7. Out Vuonos 4 p 20.7. " 12 p	"	3.9. Out Vuonos 1 p
Suokukko	18.6. Out Sysmäjärvi 5 kiert. 18.6. Out Vuonos 3 p	28.7. Vär Sääperi 40 p 7.8. Out Sysmäjärvi 47 p 8.8. Lie Kevätlahti 35 p	24.9. Lie Kevätlahti 10 p 25.9. Vär Sääperi 7 p
Vesipääsky	19.7. Out Vuonos 2 p 30.7. " 1 p	Ks. arktika!	11.8. Lie Siikasuo 1 p 13.8. " 3 p
Selkälokki			15.9. Joe Höyt. kanava 3 m 20.9. Lie Petroniemi 2
Harmaalokki			6.11. Lie Kaupunginniemi 1 p 6.11. Rää Vuoniemi 5 m 7.11. Joe Keskusta 2 p
Kalalokki		15.9. Lie Siikaluodot 50 p 20.9. Lie Konttiluodot 50 p 24.9. Lie Siikaluodot 40 p	6.11. Lie Pokronlampi 2 m 6.11. Rää Vuoniemi 5 m 7.11. Joe Keskusta 20
Pikkulokki			11.8. Kit Päätteenlahti 1 p 21-26.8. Out Vuonos 1 p
Naurulokki			7.10. Joe Höyt. kanava 1 m 15.10. Rää Vuoniemi 1 m
Kalatiira			1.9. Out Sysmäjärvi 2 p 4.9. " 1 p
Sepelkyhky		26.8. Out Vuonos 100 p 10.9. Lie Siikasuo 100 p 11.9. Lie Lamminkylä 150 p 18.9. Lie Sarkkila 150 p	23.9. Kon Jakokoski 1 24.9. Lie Lamminkylä 20 p
Suopöllö			20.9. Lie Jamali 1
Käki			20.8. Lie Petroniemi 1 27.8. Out Kalaton 1 m
Tervapääsky		17.8. Out Alavi-Sysmäj. noin 200 p/kiert./m 19.8. Out Sysmäjärvi 80 p	11.9. Joe Keskusta 1 p Ks. fen. myöh. havainnot!
Kiuru			25.9. Lie Lamminkylä 1 p 9.10. Lip Riihilampi 1 p

Kalatiira (Valok. Veijo Turunen)

Haarapääsky	19.8. Out Vuonos 250 p 25.8. " 180 p	3.10. Lip Risti 3 p + 1 kuollut Ks. fen. myöh. havainnot!
Räystäspääsky	15.8. Out Sysmäjärvi 150 p/kier.	14.9. Kon Jakokoski 1 17.9. Lie Märjälähti 3 m
Törmäpääsky		20.8. Lie Riihivaara 2 m 29.8. Out Sysmäjärvi 1 p
Pääsky sp.	10.8. Vär Sääperi 350 p 14.8. Out Sysmäjärvi 300 p 17.8. Out Alavi-Sysmäj. 500 p/kie/m 21.8. Lie Lamminkylä 200 p	
Mustavaris	1.9. Lie Lamminkylä 1 p 14.9. Joe Repokallio 1 p	26.9. Joe Repokallio 1 p
Peukaloinen	14.9. Joe Repokallio 1 p	12.10. Rää Haapasalmi 1 p 16.10. Kon Jakokoski 1
Kulorastas	10.8. Out Kalaton 1 m	
Räkättirastas	16.8. Joe Hukenhauta 100 p	7.11. Joe Kukkosensaari 700 p Huom. massatalvehtiminen!
Laulurastas		3.10. Lie Kevätlahti 2 16.10. Kon Jakokoski 1 p
Punakylkirastas	19.9. Joe Höyt. kanava 500 p+m klo 7-10, 10.10. Lie Rauhala 80 ä klo 20.00-20.15	6.11. Lie Keskuksa 3 p 7.11. Joe Linnunlahti 1 p
Mustarastas		21.10. Lie Mäntyvaara 6 p Talvehti läänin keski- ja etelä- osissa.
Rastas sp.(pieni)	24.9. Vär kk 850 m (12 a)	
Rastas sp.	4.10. Vär kk 1000-2000 p	
Kivitasku	5.9. Joe Linnunlahti 20 p	24.9. Useita Joe, Lie 25.9. Lie Kevätlahti 1 p
Pensastasku	24.8. Out Alavi 15 p (1 ha:n alalla)	7.9. Joe Linnunlahti 1 p 11.9. Lie Niitty-Jamali 2 p
Leppälintu		14.9. Joe Repokallio 1 p 2.10. Joe Niinivaara 1 p
Sinirinta	28.7. Vär Sääperi 1 p 26.8. Joe Repokallio 1 p	25.9. Lie Kevätlahti 3 p 1.10. Joe Repokallio 1
Punarinta		10.10. Joe Hasanniemi 3 p 16.10. Kon Jakokoski 1
Ruokokerttunen		16.9. Joe Linnunlahti 1 p 19.9. Joe Höyt. kanava 1 p
Lehtokerttu		3.9. Out Vuonos 2 p 3.9. Joe Höyt. kanava 1 p
Pensaskerttu		7.9. Joe Linnunlahti 1 p 8.9. Joe Repokallio 1 p 8.9. Lie Kevätlahti 2 p
Hernekerttu		16.9. Lie Kevätlahti 1 p 26.9. Joe Höyt. kanava 1 p
Pajulintu		17.9. Lie Kevätlahti 1 p 30.9. Out Matovaara 1 p
Tiltaltti	20.8. Out Matovaara 1 p	28.9. Lie Rauhala 1 p 2.10. Joe Niinivaara 1
Sirittäjä		19.8. Kon Jakokoski 1
Harmaasiippo		25.9. Lie Siikasuo 2 p 1.10. Joe Niinivaara 1
Kirjosieppo		21.8. Lie Riihivaara 1 p 25.8. Lie Rauhala 1 p
Rautiainen		25.9. Kon Jakokoski 1 27.9. Lie Jamali 1 27.9. Lie Kotalahti 1
Metsäkirvinen	21.8. Lie Riihivaara yht. 95 m	24.9. Lie Lamminkylä 2 28.9. Kon Jakokoski 1
Niittykirvinen	14.9. Joe Linnunlahti 60 p 19.9. Joe Höyt. kanava 327 m klo 7-10	9.10. Lip Riihilampi 10 p 10.10. Joe Linnunlahti 10 p
Lapinkirvinen	20.8. Out Sysmäjärvi 1 m/kie 22.8. Out Alavi 1 p	24.9. Lie Lamminkylä 1 Ks. fen. myöh. havainnot!
Västaräkki	26.7. Lie Riihivaara 3 m	23.10. Lie Petroniemi 1 m 12.11. Toh Onkamo 1
Keltävästaräkki	31.7. Lie Riihivaara 1 m	24.9. Lie Lamminkylä 1 28.9. Joe Linnunlahti 1 p

Lapinharakka	14.8. Out Alavi 1 p 22.8. " 1 p		28.10. Lip Leppälähti 1 p 29.10. Rää Vuoniemi 1 m
Pikkulepinkäinen			8.9. Joe Repokallio 1 p 18.9. Out Vuonos 1 p
Kottarainen	14.8. Rää Haapasalmi 407 p	22.9. Lie Kevätlahti 200 p 24.9. Lie Lamminkylä 400 p	8.11. Lie Merilä 15 p 11.11. Joe Keskuksa 1 p
Hemppo			24.10. Joe Linnunlahti 7 p 3.11. " 5 p
Peippo	3.9. Rää Haapasalmi 100 p	5.9. Lie Sarkkila 250 p 24.9. Lie Siikasuo 250 p	Talvehti monin paikoin
Järripeippo	27.8. Out Kalaton 20 m 29.8. Rää Haapasalmi 4 p		1.10. Rää Haapasalmi 2 p 4.11. Lie Tiensuu 1 p
Peippo sp.		19.9. Joe Höyt. kanava noin 2500 m (coe:mon noin 2:3)	
Punavarpenen			23.8. Out Jokipohja 1 m 27.8. Out Kalaton 1 m
Pohjansirkku		27.8. Out Kalaton 11 m klo 6-11	23.9. Kon Jakokoski 1 24.9. Lie Lamminkylä 1
Peltosirkku			27.8. Out Kalaton 1 m 21.9. Kon Jakokoski 1
Pajusirkku		11.9. Out Vuonos 40 p 19.9. Joe Höyt. kanava 75 m	6.10. Lie Kevätlahti 1 10.10. Joe Linnunlahti 1 p
Kultasirkku			9.8. Vär Sääperi 0 + 3 juv p 10.8. " 1 A
Lapinsirkku	26.8. Out Vuonos 1 m 1.9. " 2 p		5.9. Lie Soidinsuo 5 p 17.9. Lie Kevätlahti 3 p
Pulmunen	7.10. Joe Höyt. kanava 1 m 8.10. Rää Vuoniemi 3 m 8.10. Joe Ukonlahti 3 p	27.10. Joe Linnunlahti 45 p	9.11. Joe Linnunlahti 1 p Ks. fen. myöh. havainnot!

ISOT LINNUT SYKSYLLÄ 1983

Katsauksen antimet poimittiin 10 lomakkeelta. Havainnot jakaantuivat tällä kertaa tavallista enemmän ympäri maakuntaa, joskin nollakuntia-kin toki riitti.

Havaintoja ilmoitettaessa tulisi ehdottomasti eritellä parvet ja merkitä kellonajat parville, sillä muutoin eri tarkkailupisteissä nähtyjen parvien vertailu ja erittely ja samojen parvien poissulkeminen on mahdotonta.

Kurjet

Tarkastelun runkona olivat lieksalaisten havainnot, jotka kattoivat syksyn yhteismäärästä reilusti yli puolet. Elokuun lopulla todettiin jo selvää kurkien liikehdintää etelään. Lieksassa havaittiin elokuun jälkimmäisellä puoliskolla yhteensä 105 muuttavaa kurkea pienten paikallisparvien lisäksi (AM, JMa, KN, MO ym.). Out Sysmäjärvellä nähtiin 15.8. 42 kiertelevän kurjen parvi (ML). Syyskuun puoliväliin saakka muutto pysyi kohtalaisen verkkaisena, mm. 4.9. Lie Soidinsuo 67 p (MR), 10.9. Lie Läpsy 65 m (KJ, JMa) ja 15.9. Lie Mäntyvaara 70 p (MR). Tämän jälkeen tapahtui muutossa piristymisen - mm. 18.9. Lie Koisavaara 100 m (J. Urhonen) - ja selkeä muuton huippu 24.9. Päämuuttopäivänä (lauantai) saatiin havaintoja useasta paikas-

ta, joista selvästi eniten Rää Kiies klo 8.40-13.45 411 (13 parvea) m (ELv) ja Rää Vuoniemi klo 6.30-13.00 253 (12 parvea) m (MK, ML). Yhteissummaksi (samat pyritty karsimaan mahdollisimman tarkoin pois) tuli komeat 618 kurkea. Massapäivä tyhjensi maakunnan kurjista melko tohtalisesti; vain muutamia pikkuparvia havaittiin sen jälkeen. Kaiken kaikkiaan kurkia havaittiin nimenomaan muutolla ennätyskellisen paljon.

	-20.8.	21-31.8.	1-10.9.	11-20.9.	21-30.9.	1.10.-	Yht.
Kurki	69	153	306	493	819	5	1845

Taulukko. Syksyn 1983 kurjet Pohjois-Karjalassa.

Joutsenet

Tarkasteltavana syksynä joutsenten vähyys oli silmiinpistävää. Pitkälle loppusyksyyn joutsenet olivat lähes tyystin kateissa ja lokakuun lopun - marraskuun alun esiintyminenkin oli vaatimatonta. Suurimmat parvet olivat 22.10. Pol Viklinrimpi 18 p (HKo) ja 23.10. Pol Ruvaslahti 28 p (HKo).

	20-30.9.	1-10.10.	11-20.10.	21-31.10.	1-11.11.	Yht.
Laulujoutsen	16	-	14	45	8	83
Joutsen sp.	1	-	-	30	38	69
Yhteensä	17	-	14	75	46	152

Taulukko. Syksyn 1983 joutsenet Pohjois-Karjalassa.

Hanhet

Hanhia havaittiin syksyllä -83 tavallista enemmän, vaikka yhteismäärä jäikin edellisyksyisen huippumuuton tuottamaan lukemaan verrattuna perin vaatimattomaksi. Yhteissummasta, 18885 hanhea, valtaosa nähtiin sunnuntaina 25.9., jolloin hanhia laskettiin useissa paikoissa eri puolilla maakuntaa. Muuton keskittyminen syyskuun loppuun ilmenee hyvin myös taulukosta.

Ensimmäisiä hanhia olivat 10.9. Joe Rantakylässä nähdyt kolme sepelhanhiparvea - yhteensä 106 yksilöä - (ELv) ja 14.9. Juu kk:ssä nähty 27 metsähannen parvi (JoL, JuL). Seuraavat hanhivainnot tehtiin massapäivän aattona. Yhteensä hanhia kirjattiin sinä päivänä 478, joista metsähanhia 215, Anser sp:tä 78 ja sepelhanhia 49.

Massapäivän aamu oli vielä hiljaiseloa - vain pikkuparvia muutti silloin tällöin. Yhdentoista maissa nähtiin ensimmäiset enteelliset suur-

parvet, ja parvia alkoi valua tiuhempaan kohti lounasta. Yhden jälkeen tapahtui sitten varsinainen ryntäys, joka kesti pari tuntia. Neljän jälkeen alkoi päävaihe muutosta olla ohi, joskin vielä illansuussa havaittiin joitakin hanhiparvia. Seuraavassa on esitetty tarkkailupisteet, jotka parhaiten pääsivät osallisiksi päämuuton annista:

	Afab	Ans sp	Bber	A/B	yht.
Joe Rantakylä 11-14.45 (TK, HKa, HPä)	150	600	1520	4630	6900
Joe Höyt. kanava 14-16.30 (JP)	590	530	-	1540	2660
Juu Vuokko 9-14 (JHa, JoL, JuL, JN)	-	-	-	4640	4640
Rää Kivisalmi 10-14 (ELv)	280	-	-	1375	1655

Todettakoon, että Rantakylän sepelhanhisumma on pääosin noin 1400 yksilöä käsittäneen parven ansiota!

Päämuuton jälkeen syyskuun lopussa ja lokakuun alussa nähtiin enää pieniä jäännösparvia, joiden joukossa syksyn ainoa valkoposkiparvi, 1.10. Lie Siikasuo 20 m (JMa). Tundrahanhia ei määritetty ainoatakaan koko syksynä.

	10-20.9.	21-30.9.	1-10.10.	11.10.-	Yht.
Metsähänhi	27	1760	-	-	1795
Anser sp.	-	1110	7	105	1220
Sepelhanhi	106	1750	77	12	1945
Valkoposkih.	-	-	20	-	20
Hanhi sp.	-	13250	505	150	13825
Hanhet yht.	133	17870	609	275	18885

Taulukko. Syksyn 1983 hanhet Pohjois-Karjalassa.

Metsähanhia määritettiin sepelhanhen jälkeen toiseksi eniten (Valok. Veijo Turunen)

ARKTINEN MUUTTO SYKSYLLÄ 1983

Katsaus laadittiin 8 lomakkeen tietojen pohjalta. Hyviä havaintosarjoja saatiin heinä-elokuulta Lie Kevätlahdelta ja Out Vuonoksesta sekä syys-marraskuulta Rää Vuoniemestä.

Gaviat

Gavioita havaittiin tänä syksynä niukalti. Joinakin syksyinä nähty satojen lintujen päämuutto jäi haaveeksi; vain kaksi noin sadan Gavian päivää todettiin.

Ensimmäiset seikkailijat havaittiin jo heinäkuun viimeisinä päivinä, esimerkiksi 29.7. Vär Sääperi 3 m (HH, RK), mutta selvempää muuttoa tapahtui vasta syyskuun lopulla. Syksyn vaatimaton huippu todettiin 24-25.9. Edellisenä päivänä havaittiin Rää Vuoniemessä 79 muuttavaa (25 kuikkaa, 1 kaakkuri) (MK, ML), ja jälkimmäisenä Joe Höyt. kanavalla 53 (16 kuikkaa) (JP) ja Rää Kiieksellä 73 m (ELV). Tämän jälkeen nähtiin vaisua liikehdintää aina marraskuun alkuun saakka. Syksyn viimeiset Gaviat olivat 13.11. Rää Vuoniemessä muuttaneet 2+1 kaakkuria (HKa, ML ym.).

	-20.9.	21-30.9.	1-10.10.	11-20.10.	21-31.10.	1.11.-	Yht.
Kuikka	3	49	3	11	2	8	76
Kaakkuri	-	1	-	-	1	4	6
Gavia sp.	10	103	11	-	4	12	140
Yhteensä	13	153	14	11	7	24	222

Taulukko. Kuikkalintujen syysmuutto 1983 Pohjois-Karjalassa.

Arktiset vesilinnut

Muuton alku tapahtui vähän ennen syyskuun puoliväliä, mm. 10.9. Lie Kelvänsaari 48 vesiäistä (8 mustalintua) (KN, MO). Lievää muuttoa tapahtui syyskuun lopulla, esimerkiksi 24.9. Rää Vuoniemi 180 m (3 lapasotkaa, 19 pilkkasiipeä, 25 mustalintua) (MK, ML) ja Joe Höyt. kanava 183 m (HKa, KKa). Lokakuun alussa muutto parani hieman, kunnes 9.10. todettiin syksyn selvä huippu: Rää Vuoniemi klo 6-9 402 allia m (HKa, ML ym.) ja Joe Höyt. kanava klo 12.30-14.00 2200 m 250 p (1970 allia) (HKa, JP ym.). Sateinen, leuto syksy ja pitkään kestänyt jäätön vaihe vesistöillä pitkittivät vesiäismuuttoa pitkälle marraskuuhun. 5.11. muutti Rää Vuoniemessä vielä 143 vesiäistä (126 allia, 3 mustalintua, 14 pilkkasiipeä) (MK, ML, AV). Viimeiset arktiset vesilinnut - 2 allia, 1 pilkkasiipi - ilmoitettiin 13.11. Rää Vuoniemestä (HKa, ML ym.).

	Syyskuu		1-10.	Lokakuu		Marraskuu		Yht.
	10-20.	21-30.9.		11-20.	21-31.10.	1-10.	11.11.-	
Lapasotka	-	3	2	8	-	-	-	13
Alli	-	40	3205	242	78	146	5	3716
Mustalintu	8	26	41	38	1	6	1	121
Pilkkasiipi	-	19	6	7	-	20	8	60
Vesilintu sp.	53	421	585	-	-	15	-	1074
Yhteensä	61	509	3839	295	79	187	14	4984

Taulukko. Arktisten vesilintujen syysmuutto 1983 Pohjois-Karjalassa.

Arktiset kahlaajat

(luvat lajinimen perässä = yksilömäärä/havaintojen määrä)

Meriharakka 1/1 2.7. Lip Onkisalme 1 m (LK).

Tylli 46/17 Pitkä muuttokausi, 14.7.-17.9., sujui ilman suurempia huippuja. Parhaat määrät: 2.8. Out Vuonos 12 ad p (HH, RK) ja 29.8. Out Vuonos 8 juv p (ML).

Tundrakurmitsa 4/2 Viimesyksyisen runsaan esiintymisen (112 yks.) jälkeen komea pudotus - vain kaksi havaintoa: 11.9. Out Vuonos 3 juv m (ML) ja 24.9. Joe Linnunlahti 1 juv m (ML).

Karikukko -/- Ei havaintoja kuten ei edellisyyksynäkään.

Punakuiri 1/1 31.7. Vär Sääperi 1 ad p (HH, RK).

Punajalkaviklo -/- Syyshavaintoja ei ilmoitettu yhtään.

Isosirri 2/1 Heinäkuisia vanhoja lintuja ei tällä kertaa nähty. Vain yksi havainto nuorista tehtiin: 18.9. 2 juv p Out Vuonos (ML).

Pikkusirrejä havaittiin hieman viimesyksyistä enemmän (Valok. Veijo Turunen)

- Pikkusirri 34/13 Laimea esiintyminen, joskin parempi kuin syksyllä -82. Havainnot tehtiin 19.7.-11.9. ja ne koskivat yleensä 1-3 yksilöä. Suurin määrä: 11.9. Out Vuonos 10 juv p+m (ML).
- Lapinsirri 79/11 Runsaasti havaintoja. Suurimmat määrät nähtiin Lie Kevätlahdella: 25.7. 10 p (AM), 8.8. 10 p (KN) ja 16.8. 10 p (MO). Muualta paras: 7.8. Out Vuonos 7 p (HH, RK). Havainnot ajalta 14.7.-20.8.
- Suosirri 349/26 Heinäkuun lopulla todettiin Out Vuonoksessa jälleen komea vanhojen lintujen muuton huippu: 19.7. 250 ad p (ML, HR) ja 20.7. 90 ad p (ML). Kuukauden kuluttua, 19.8., muutti Out Sysmäjärvellä 15 (5 ad, 10 juv) ja Vuonoksessa yhteensä 35 (20 ad, 15 juv) suosirriä (ML). Muut havainnot koskivat alle kymmentä yksilöä kerrallaan. Viimeinen havainto tehtiin hyvin myöhään: 16.10. Lie Pokronlampi 1 talvipuk. p (KJ, JMa).
- Kuovisirri 20/7 Suosirrien seassa havaittiin Out Vuonoksessa 19.7. 9 ad ja 20.7. 12 ad kuovisirriä (ML, HR). Muut vanhat linnut (yht. 4) nähtiin 22-27.7. Yksinäinen nuori lintu havaittiin 3.9. Out Vuonoksessa (ML).
- Pulmussirri 1/1 4.9. Out Vuonos 1 juv p (ML).
- Jänkäsirriäinen -/- Ei havaintoja. (Syksyllä -82 1 yks.).
- Vesipääsky 8/6 Kaikki havainnot: 19-20.7. Out Vuonos 2 ad p (ML), 30.7. Out Vuonos 1 juv p (ML), 1-7.8. Out Sysmäjärvi 1 juv p (HH, RK, ML), 2.8. Out Vuonos 2 m (HH, RK), 6.8. Out Vuonos 1 p (HH, RK) ja 11-13.8. Lie Siikasuo 1 p (KJ, JMa).

PETOLINNUT SYKSYLLÄ 1983

Katsaus on koottu 12 lomakkeen (noin 20 havainnoitsijaa) tiedoista. Seuraavassa lajikohtaiset kommentit muuton kulusta:

Hiirihaukat matkasivat kaukomaille ilman näkyvimpiä ryntäyksiä.

Piekanoilla oli selvä huippu 24-25.9. Parhaita päivasummiä (Blag/sp):

- 24.9. Joe Höyt. kanava 33/8 HKa, KKa
 24.9. Lie Lamminkylä 26/17 AM, KN, MO
 24.9. Rää Vuonieniemi 36/11 MK, ML
 25.9. Joe Höyt. kanava 49/10 HKa, TK, HPä
 25.9. Rää Kiies + ymp. 30/39 ELV

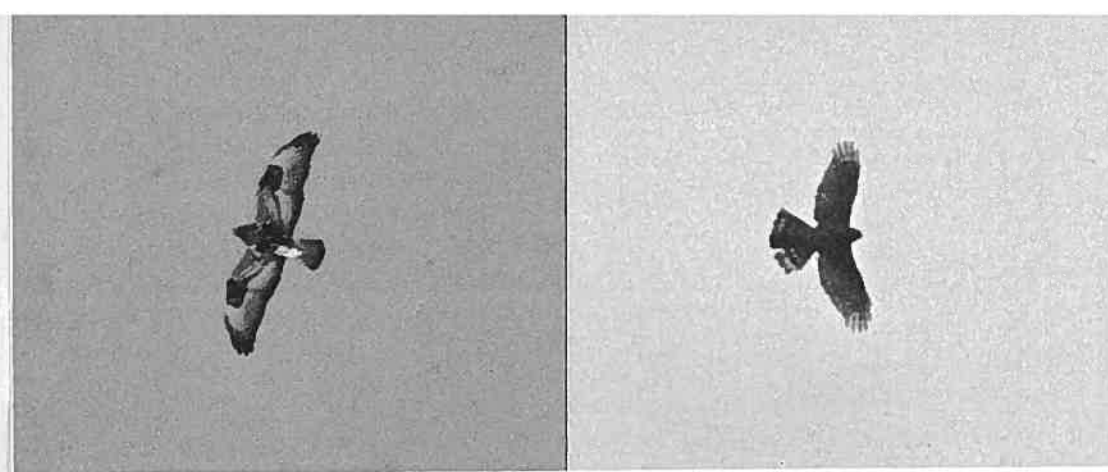
Mehiläishaukat lipuivat havainnoitsijoiden ohi tasaisesti elo-syyskuun vaihteessa.

Varpushaukkojen muuttokausi oli todella pitkä. Ensimmäiset nisarit nähtiin muuttolennessa jo elokuun alussa ja viimeiset (muuttajat?) tekivät taivaltaan vielä marraskuussa. Huippupäiviltä sen sijaan välyttiin.

Kanahaukkoja nähtiin normaali määrä. Huippu ajoittui syyskuun alkuun.

Sinisuohaukkojen muuttokausi kesti elokuun lopusta lokakuun alkuun huipun sijoittuessa elokuun loppuun.

Ruskosuohaukat hävisivät tunnetuilta pesimäpaikoilta varsin näkymättömästi, sillä syksyn summa oli kokonaista 2 yksilöä.

Piekana (vas.) ja varpushaukka (oik.) olivat yleisimmät petolajit syksyllä -83 Valok. Mauri Leivo (Blag) ja Veijo Turunen (Anis)

Kalasääskistä melkein kolmannes näkyi yhtenä päivänä, 24.9. Joe Höyt. kanava 5 m (HKa).

Nuolihaukoilla selvä muuton huippu elokuun lopussa.

Tuulihaukkoja nähdään joka syksy muutolla/paikallisena noin 50 lintua.

Parhaat paikalliskeskittymät:

- 1.9. Lip Ahonkylä 4 p (ML, PH, ON)
 18.9. Lip Ahonkylä 6 p (ML)

Ampuhaukoillakin pistää silmään pitkä muuttokausi; elokuun lopulta aina marraskuulle saakka.

Vertailun vuoksi syksyjen 1977-82 petomäärät:

720, 1855, 598, 635, 1056 ja 1409. Näin ollen syksyn -83 petomäärä, 1359 yks., on varsin hyvä.

	Elokuu		Syyskuu		Lokakuu		Marraskuu		Yht.
	-15	16-31	1-15	16-30	1-15	16-31	1-15		
Hiirihaukka	4	35	54	27	-	-	-	120	
Piekana	-	3	20	446	36	3	-	508	
Mehil. haukka	26	4	5	-	-	-	-	35	
Buzzard	-	53	40	157	2	-	-	252	
Varpushaukka	4	38	41	54	16	2	2	157	
Kanahaukka	1	6	22	13	6	1	-	49	
Accipiter sp.	-	5	3	2	2	-	-	12	
Sinisuohaukka	3	24	10	14	2	-	-	53	
Ruskosuohaukka	-	2	-	-	-	-	-	2	
Circus sp.	-	4	-	-	-	-	-	4	
Kalasääski	2	3	1	10	1	-	-	17	
Nuolihaukka	2	16	9	3	-	-	-	30	
Tuulihaukka	-	4	18	24	2	-	1	49	
Ampuhaukka	1	8	15	6	5	1	1	37	
Iso peto	1	4	3	2	1	1	-	12	
Falco sp.	1	5	5	8	-	1	-	20	
Iso Falco	-	-	1	1	-	-	-	2	

Yhteensä | 1359

Taulukko. Päiväpetolintujen syysmuutto 1983 Pohjois-Karjalassa.

SYKSYN 1983 VAELLUSLINNUT

Vaelluslintusyksyn parasta antia olivat pähkinänakkelin, hömötiaisen ja pyrstötiaisen runsas esiintyminen.

Hyvä pihlajanmarjasato viivytti marjalintuja pitkälle kevättalven puolelle, mutta määrät eivät perinteisten vaelluslintujen osalta poikenneet normaalista.

Havaintonsa vaelluslinnuista ilmoitti 15 henkilöä. Muistutettakoon tässä yhteydessä, että nimenomaan vaelluslintujen kohdalla ovat tervetulleita lukumäärien ohella myös yleisemmät kommentit lajien esiintymisestä.

Hiiripöllö Laji lienee ollut edellissyksyä runsaampi: 27.8. Lip Onkisalme 1 p (LK), 27.10. Kes Sarvisalo 1 p (KM), 12.11. Lip Viinijärvi 1 p ja Out Alavi 1 p (ML, HR) ja 3.12. Lip Kirkonkylä 1 p (LK, Juha Kosonen).

Varpuspöllö Vain kaksi havaintoa: 5.11. Lie Siikasuo 1 (JMa) ja 10.12. Lie Rauhala 1 (ELp).

Käpytikka Yksittäisiä havaintoja vaeltelevista käpytikoista tehtiin heinäkuun alusta lokakuun alkuun. Paras päiväsumma kertoo kohtalaisesta liikehinnästä: 27.8. Out Kalaton 22 W-NW (ML).

Pohjantikka 8.10. Joe Kukkosensaari 1 SE (ML ym.) ja Rää Haapasalmi 1 p (MH).

Pikkutikka 8.9.-12.11. nähtiin yhteensä 13 pikkutikkaa, mikä on tavallista enemmän.

Palokärki Kuusi havaintoa välillä 2.8.-23.10. Ei selkeää vaellusta.

Närhi Yhteensä 64 närheä nähtiin vaelluksella 19.8.-5.11. Havainnot painottuivat normaalisti syyskuun loppuun ja lokakuun alkuun ilman selvää huippua.

Pähkinähakki Hakkeja hakeutui tavallista enemmän sembramäntyjen liepeille. Ilmoitetut havainnot: 14.8. Joe Mäntylä 2 p (JP), 26.8. Joe Keskusta 3 p (JP), 16.8. Kes kirkonkylä 1 p (KM), 11.9. Joe Rantakylä 2 S (HKA ym.), 19.9. Lie Mähkö 2 p (KN), 24.9. Joe Ukonlahti 1 (ML, MK), 25.9. Joe Rantakylä 4 S (HKA) ja 18.11. Kit Juurikka 1 (Paavo Järvinen).

Korppi 19.8.-13.11. yhteensä 11 vaellushavaintoa.

Talitiainen Talitiaisit olivat sen verran runsaita, että vaellusparviakin nähtiin syyskuun puolivälistä lokakuun puoliväliin. Rää Vuoniemessä muutti 8.10. 25 NW, 9.10. 10 NW ja 15.10. 24 NW (monet) sekä Lie Siikasuoalla 40 m (JMa).

Sinitiaisen 4.9.-16.10. tulkittiin vaeltaviksi yhteensä 60 sinitiaista ilman selviä huippujaksoja.

Hömötiainen Voimakkaimpia Pohjois-Karjalassa todettuja vaelluksia. Syyskuun alussa alkanut liikehdintä huipentui kuun lopulla ja lokakuun alussa. Pyh Mulossa muutti 18.9. 350 (8.30-13.00, suurin parvi 70 yksilöä) ja 24.9. 6.30-12.30 200 hömötiaista Pyhäselän rantaa seuraten N-NE (JP). Rää Vuoniemessä parhaat summat olivat 24.9. 66 NW (6.30-13.00, ML, MK) ja 8.10. 167 NW (6.00-11.45, monet). Vuoniemessä nähtiin 24.9.-23.10. kuutena aamuna yhteensä 317 vaeltavaa hömpäriä. Havainnot vähenivät nopeasti lokakuun puolenvälin jälkeen.

Kuusitiainen Kuusitiaisitkin liikehtivät vilkkaammin kuin parina aikaisempaan syksynä. Yksittäisten lintujen lisäksi nähtiin 3-4.9. Joe Aavarannalla 3+10+10 m, 18.9. Pyh Mulossa 40 m (JP) ja 19.9. Joe Höyt. kanavalla 62 m (ML).

Lapintiaisen Jo perinteisesti nähtiin lokakuun alussa muutamia lapintiaisia: Rää Vuoniemi 8.10. 5 m, 9.10. 1 m ja 19.10. 1 m (ML ym.).

Pyrstötiainen Voimakasta liikehdintää. Lintuja näkyi vähäisessä määrin syyskuun alusta lähtien. Huippu saavutettiin kuitenkin vasta lokakuun puolella. Suurimmat päiväsummat: 24.9. Rää Vuoniemi 87 NW (6.30-13.00 ML, MK), 7.10. Joe Höyt. kanava 231 m (12.15-15.15 ML), 8.10. Rää Vuoniemi 156 NW (6.00-11.45 ML ym.) ja 16.10. Lie Siikasuo 66 m (JMa, KJ). Lomakkeilta löytyivät havainnot yhteensä noin 1400 pyrstötiäisestä, mikä kertoo vaelluksen vilkkaudesta. Lokakuun puolivälin jälkeiset havainnot koskevat yksittäisiä pikkuparvia.

Pähkinänakkele Pähkinänakkeleita ilmestyi lintulaudoille viimeisten huippuvuosien malliin. Havainnot käsitellään erikseen.

Puukiipijä Lokakuulle painottuen ilmoitettiin havainnot 18 puukiipijästä, joista osa oli selvästi vaeltavia: mm. 15.10. Rää Vuoniemi 2 SE (ML ym.).

Hippiäinen Hippiäisiä tuntui olevan runsaasti maastossa syyskuussa, esimerkiksi 19.9. Joe Höyt. kanavalla noin 150 p/m (ML). Mm. Rää Vuoniemessä (monet), Lieksassa (ELp) ja Pyh Mulossa (JP) nähtiin syyskuun lopussa ja lokakuun alussa pieniä vaellusparvia.

Tilhi Hyvän pihlajanmarjasadon ansiosta tilhet viipyivät kevättalven saakka asutuskeskuksien liepeillä. Syksyn ensimmäiset nähtiin 19.9. Lie Rauhassa. Lokakuussa tilhiä liikkui yleisemminkin eri puolilla maakuntaa, mutta parvet pysyivät pieninä, korkeintaan parinkymmenen linnun suuruisina. Marraskuussa tavattiin jo suurempia keräntymiä: 6.11. Lie Rauhala-Lamminkylä yhteensä 230 (talvilintulaskenta MR), 7.11. Kes Kirkonkylä 300 p (KM), 17.11. Kon Kirkonkylä 100 p (HKO), 28.11. Joe Keskusta 200 p (HKA) ja 26.11. Joe Niinivaara 400 p (JP). Määrät kasvoivat vielä talven edistyessä. Myöhäisemmät havainnot käsitellään talvilintukatsauksessa.

Vihervarpuset ruokailemassa (Valok. Juhani Hyttinen)

Vihervarpunen Totutusti vihervarpuset alkoivat liikkua jo kesällä. Syyskuun tleenoilla laji oli tavallista selvästi runsaampi, esimerkiksi Out Matovaara 24.8. ja 26.8. 100 p (ML) sekä 19.9. Joe Höyt. kanava 300 p (ML). Pienempiä parvia hyöri sopivin paikoin lähes kaikkialla, vaikka lintuja ei juuri vaelluksella havaittuakaan. Lokakuulta ei ilmoitettu havaintoja, mutta marraskuulla tavattiin vielä muutamia viivytteleviä: esimerkiksi 19.11. Rää Vuoniemi 2 m (ML) ja 27.11. Kes yhteensä 20 p (KM). Ainakin Joensuuhun jäi pieniä parvia talvehtimaan.

Urpiainen Vaellus alkoi nopeasti lokakuun alussa, esimerkiksi 3.10. Joe Linnunlahti 100 p/m (ML), 7.10. Joe Höyt. kanava 100 p (ML), 8.10. Rää Vuoniemi 386 m (ML ym.) ja 9.10. Joe Höyt. kanava 150 p (JP). Lokakuun puolivälin jälkeen vain pikkuparvia.

Punatulkku Varsin vähälukuinen koko syksyn. Muutamista vaellushavainnoista mainittakoon 15.10. Rää Vuoniemi 14 NW (ML ym.).

Taviokuurna Yksittäisiä taviokuurnia nähtiin jo lokakuun viimeisinä päivinä. Lomakkeilta löytyi havainnot yhteensä 85 linnusta kertoen vaisuhkosta esiintymisestä. Runsain marraskuun alussa: 9.11. Lie 10+6 p (MR) ja 12.11. Kon Selkie 19 p (HKO). Talvella taviokuurnia havaittiin hyvän pihlajanmarjasadon myötä suuriakin määriä - talvihavainnot käsitellään myöhemmin talvikatsauksessa.

Käpylinnut Heinäkuun alusta alkaen tavattiin Lieksan seudulla lähes päivittäin pikkuparvia, esimerkiksi 15.7. Lie Siikasuo 37 p/m (KJ). Muuallakin keskikesällä varsin runsas. Loppukesältä ei havaintoja kertynyt, mutta lokakuun alussa todettiin yllättävä ja melko voimakas ryntäys, miltä ajalta on havainnot yhteensä 176 käpylinnusta. Huipuksi muodostui 15.10.: Rää Vuoniemi 69 W-NW (ML ym.) ja Pyh Mulo 35 SW (JP). Myöhemmin ei havaintoja.

KESÄHAVAINNOT 1981-83

Juha Miettinen

Kesähavaintoja on kerätty jo vuodesta 1981 alkaen. Koska havaintojen palautus oli alussa hyvin vaisua, luovuttiin vuosittaisesta yhteenvedosta toistaiseksi. Kesältä 1983 havaintoja palautettiin jo huomattavasti paremmin ja jos sama tahti jatkuu vastaisuudessa, julkaitaan yhteenvedot vuosittain.

Tämän yhteenvedon havainnot kunkin lajin kohdalla on koottu yhdistämällä vuosien 1981-83 havainnot eri paikoilta siten, että tietyllä paikalla lajin parimääräksi on määritetty suurin luku vuosilta 1981-83. Vuosien väliseen vertailuun on ollut mahdollisuus vain muutamien lajien kohdalla, joista on palautettu enemmän havaintoja samoilta paikoilta eri vuosilta. Useiden lajien kohdalla havainnot kuvastavat paremmin paikallista retkeilyaktiivisuutta kuin ko. lajien todellista runsautta tai levinneisyyttä.

Seuraavassa havainnoitsijaluettelo, jossa lomakkeiden palauttajien nimet on alleviivattu:

PA = Pentti Ahola, IG = Ismo Glad, TH = Timo Hietanen, HH = Heikki Holmström, PH = Petri Hottola, HI = Harri Ihalainen, MK = Matti Kapanen, TK = Timo Karkkainen, LK = Lauri Karttunen, HK = Hannu Kauhanen, JKI = Jukka Kinnunen, AK = Aura Kolvisto, KK = Kimmo Koivisto, RK = Reijo Korvenpää, KaK = Kari Koskela, KiK = Kimmo Koskela, JKO = Jari Kouki, Eln = Esa Laaninen, ELP = Esko Lappi, AL = Ari Lavinto, HL = Hannu Lehtoranta, JOL = Jouni Lehtoranta, JUL = Jukka Lehtoranta, ML = Mauri Leivo, KM = Kimmo Martiskainen, JM = Juha Miettinen, LM = Lauri Mäenpää, AM = Arto Määtä, GN = Gerald Niemi, SN = Sauli Nuolamo, KN = Keijo Nuutinen, MO = Markku Ojala, AP = Ari Parviainen, AR = Ari Rajasärkkä, MR = Matti Riikonen, HR = Hannu Räsänen, RS = Risto Sauso, VT = Veijo Turunen, AV = Anssi Vähätalo.

Ellei havainnon yhteydessä ole mainittu vuosilukua, on havainto vuodelta -83.

Kuikka (*Gavia arctica*) Yhteensä 23 varmaa tai todennäköistä pesintää kunnittain eriteltynä: Eno 2, Ilo 3, Kii 1, Lie 8, Lip 1, Nur 1, Out 7. Lisäksi kaksi isompaa parvihavaintoa 3.7. 10 Lie Pielinen Orisaaret (ELP) ja 7.7. 8 Lie Suomujärvi Louhelansaari (ELP).

Kaakkuri (*G. stellata*) Harvalukuinen kaakkuri tavattiin Atlas-projektin aikana Pohjois-Karjalassa kahdeksalla eri ruudulla, joista kolmella oli havainnoitsijat käyneet v. -83: 25.6. 5 ad p Kii Kalaton (PA), 18.8. 2 p Kes Karjalanjärvi (KM), 24.7. 1 p Ilo Koitere Liepala (paikallisten asukkaiden mukaan kaakkureita oli oleillut alueella koko kesän) (KiK).

Härkälintu (*Podiceps griseigena*) Havaintoja kertyi yhteensä 31 parista, joista suurin osa tavattiin läänin eteläosissa (Kes, Kit, Rää). Pohjoisin pesimäaikainen havainto oli Juuasta: ♂♀ Kannas Kaajanlampi (HL).

Mustakurku-uikku (*P. auritus*) Mustakurkut ovat runsastuneet selvästi Pohjois-Karjalassa 1970- ja 80-luvulla. 1981-83 havaittiin yhteensä 29 paria. Kesä -83 oli ilmeisesti hieman heikompi pesimävuosi kuin 1982, sillä kaikilla paikoilla, joista oli tietoja molemmilta vuosilta, vähenivät parimäärät: Out Sysmäjärvi 3 → 2, Vuonos 8 → 5 (ML, HR), Joe Höyt. kanava 6 → 4 (JM).

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) Ilahduttavan paljon havaintoja. Varmat ja todennäköiset pesinnät sekä ilmeisesti pesimättömät yksilöt kunnittain: Lie 3+3, Ilo 4+0, Out 1+10, Rää 1+0.

Metsähänhi (*Anser fabalis*) Vain kaksi havaintoa: 1.6. 2(♂♀?) Ilo Kirkkosuo (JM) ja 5.6. 2(♂♀?) Ilo Ahvensalo (JM).

Tundrahänhi (*A. albifrons*) Yllättävä kesähavainto: 26-31.7.-83 1 ad Vär Sääperi (HH, RK).

Sepelhanhi (*Branta bernicla*) Niin ikään mielenkiintoinen kesähavainto: 18-25.6.-83 1 (2kv) p Out Vuonos (ML).

Heinätavi (*Anas querquedula*) Yhteensä 36 ♂♀, joista eniten noin 10 ♂♀ Out Sysmäjärvi (ML, HR).

Alli (*Clangula hyemalis*) 6.7.-83 1 tp p Out Sysmäjärvi (ML).

Mustalintu (*Melanitta nigra*) 9.6.-83 ♂ p Lie Suomujärvi (JKO, AR).

Pilkasiipi (*M. fusca*) 30.6.-83 ♂ p Lie Pielinen Suurselkä (ELP).

Uivelo (*Mergus albellus*) Muutama havainto vuosittain: 5.7.-81 ♀ p Out Sysmäjärvi (ML), 12-16.6.-82 ♂♀ Vär Sääperi (HH, RS), 26.6.-83 ♀ + 1 p Kon Pitkärauta (JM), 20.7.-83 ♀ Kes Sarvisalo Ristiniemi (KM).

Riekko (Lagopus lagopus) 7 havaintoa yhteensä 14 yksilöstä, joiden lisäksi kaksi poikuehavaintoa: Lie Petroniemi (ELp). Eteläisin havainto: 24.7.-81 2 p Vär Suurisuo (HH).

Kurki (Grus grus) Varmasti tai todennäköisesti pesiviä pareja havaittiin 13. Pesimättömiä kierteelijöitä nähtiin 80-100 yksilöä. Suurimmat parvet 5.6.-83 33 p Rää Oravisalo Roikko (JM), kesät 1982-83 noin 20 p Out Suvisranta (ML), 6-19.8.-83 13-19 kiert. Kon Pitkäranta (KaK).

Nokikana (Fulica atra) Havaitut parimäärät kunnittain: Kes 1, Kit 2, Lip 11, Out 31, Rää 5, Vär 2.

Meriharakka (Haematopus ostralegus) Kaksi havaintoa: 19.6.-83 1 p Vär Sääperi (HKa, TK, ELn, AP, AV), 2.7.-83 1 m Lip Onkisalmi (LK).

Kapustarinta (Pluvialis apricaria) Havaintoja tehtiin vain kahdella pesimäsuolla. Noin 10 ♂ Kii Valkeasuo (PA), ä Lie Suomi Surkansuo (ELp).

Jänkärppä (Lymnocyrtus minimus) Pohjois-Karjalasta on tiedossa vain 4 pesimäsuota. Kon Pitkärannassa on 1981-83 kopotellut 2-3 yks. (HK, KaK, JM), Ilo Patvinsuolla ja Koivusuolla kuultiin v. -81 1 soidintava (GN, AR), Kes Kuolemanlamminsuolla ei ilmeisesti ole soidinta aikana käyty. Lisäksi 19.7.-82 1 yks. Lie Sittalampi (KN).

Pikkukuovi (Numenius phaeopus) Havaintoja neljältä pesimäsuolta: ain. 2 p Ilo Kesonsuo (JM), Ilo Haravasuo ä (JM), 6 ♂ Kii Valkeasuo (PA), 4 p Lie Patvinsuo (ELp). Lisäksi 1-8.7.-81 1 p Vär Sääperi (JM).

Punajalkaviklo (Tringa totanus) Kaksi mielenkiintoista pesimäaikaista havaintoa. ♂ koko kesän 1983 Out Sysmäjärvi (ML, HR), toukokuu-14.6.-82 2 p (mm. soidinta) Vär Sääperi (HH, RK). Lisäksi 3.6.-82 1 kiertelevä Lie Siikasaaret (ELp).

Suokukko (Philomachus pugnax) Havaintoja neljältä pesimäpaikalta. 25.6.-83 6 ♂ Kii Valkeasuo (PA), 26.6.-83 ♀ poikasineen + 3 yks. Kon Pitkäranta (JM), kesä -81 ilmeisesti 1-2 pesivää ♂ Out Vuonos (ML), 4. ja 13.6.-82 ♀ varoitteli Vär Sääperillä (HH, RK).

Vesipääsky (Phalaropus lobatus) Yllättäen kolme pesintään viittaavaa havaintoa: 18.6.-81 ♂ varoitteli Ilo Koivusuo (JKo), 26.6.-83 2 p (ilm. ♂) Kon Pitkäranta (JM, KiK), kesä -81 ♂, myöhemmin 2 lento-poikasta! Out Vuonos (ML).

Pikkulokin parimäärä saattaa vaihdella samalla paikalla suurestikin peräkkäisinä vuosina (Valok. Kari Koskela)

Pikkulokki (Larus minutus) Pikkulokki oli toista vuotta projektilajina. Kesään -82 verrattuna (ks. SR 2/83) löytyi pikkulokkeja neljältä uudelta paikalta: noin 10 yks. Kes Sarvisalo (KM), 20 ♂ Lip Heposelkä Kokkalanlahti ja yhteensä 20 ♂ Ristinkylä (HR), 5 ♂ Lip Riihilampi (HR). Taulukossa 1 on verrattu parimääriä paikoilta, joilta on tietoja ainakin kahdelta eri vuodelta. Parimäärät vaihtelevat pikkulokeille tyypillisen yllättävästi vuodesta toiseen. Sen sijaan kokonaisparimäärä on pysynyt suunnilleen samoissa lukemissa.

Paikka	Vuosi/parimäärä			Havainnoitsijat
	1981	1982	1983	
Joe Höyt. kanava	25-30	15	20-25	JM
Kit Päätteenlahti	?	80-100	135	A. Parkkonen
Kon Pitkäranta	20	20-25	50	JM, KaK, KiK
Lip Tutjunlampi	?	3	5	LK, SN, ML
" Särkijärvi	?	4	5	SN, JM, HR
" Härkinlampi	?	2	5	LK, HR
Out Sysmäjärvi	50	20-30	-	ML, HR
" Sätöslahti	}	?	50	5
" Laikanlahti				
Vär Sääperi	15-20	20	5	JM, HH
Yhteensä		214-249	230-235	

Taulukko 1. Pikkulokkien parimäärät eräillä paikoilla Pohjois-Karjalassa 1981-83.

Uuttukyyhky (Columba oenas) Kaksi havaintoa: kesäkuu -83 1 yks. Kes Sarvisalo Otrapää (KM), 13.6.-82 2 kiertelevää Vär Sääperi (HK, AV).

Kehreäjä (Caprimulgus europaeus) Yhteensä 11 surisijaa, joista peräti 6 Kes Sarvisalo (KM). Lisäksi 2.8.-81 1 yks. saalistuslennolla Vär Sääperi (HH, AK, KK), vrt. SR 3/83.

Harmaapäätikka (Picus canus) Vrt. SR 3/83.

Pikkutikka (Dendrocopos minor) Vain 2 havaintoa: 2 reviiä Out Valkeavaara (HR), 1 reviiä Joe Höyt. kanava (monet), vrt. SR 3/83.

Pohjantikka (Picoides tridactylus) Neljä havaintoa: 20.5. 1 yks. Kes Sarvisalo Keikonniemi (KM), 8.7. 1 juv löydetty kuolleena Juu Matara Keihäsajoki (JoL, JuL, HL), 8.6. ♂ rummatti Kon Pilko (JM), 25.5. ♂ p Ilo Kesonsuo (HH, AL), vrt. SR 3/83.

Kuhankeitäjä (Oriolus oriolus) Yhteensä 28 laulavaa ♂/♂ kunnittain eriteltynä: Joe 2, Kes 7, Kii 2, Kit 1, Lie 1, Lip 5, Out 4, Pyh 2, Rää 3, Vär 1, vrt. SR 3/83.

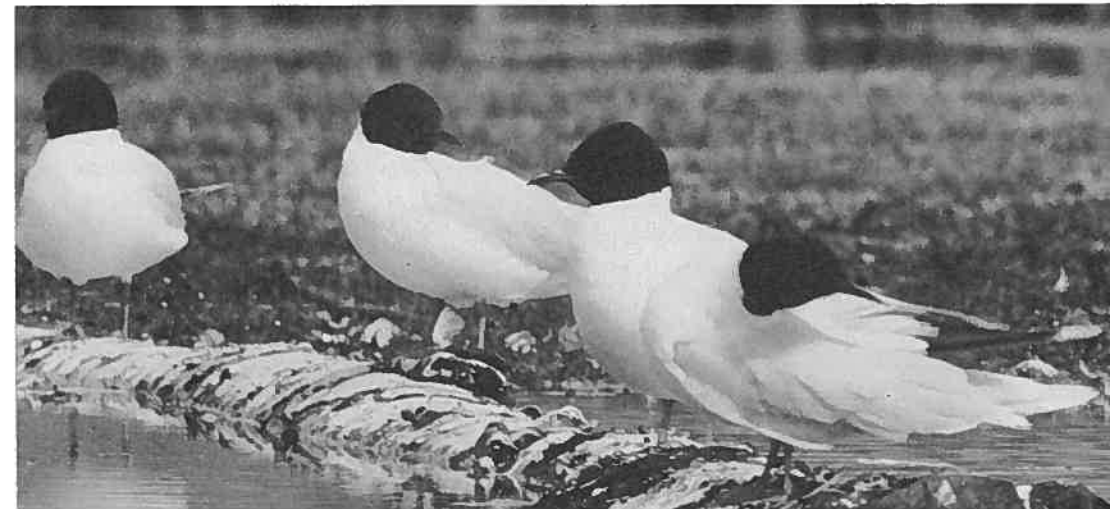
Pähkinähakki (Nucifraga caryocatactes) Mielenkiintoinen kesähavainto: 3.6.-81 1 Ilo Ahvensalo (AR, GN, JKO), vrt SR 3/83.

Kuukkeli (Perisoreus infaustus) Vain kaksi havaintoa: 1 raato kanauhan pesällä Juu Matara (HL, JoL, JuL), toukokuu 2 Lip Mutkanvaara (J. Markkanen), vrt. SR 3/83.

Sinitiaainen (Parus caeruleus) Havaittu yhteensä 11 ♂, joista 3 parilla varmistettiin pesintä: 9 poikasta rengastettiin Joe Sulkulahti (KiK), 9 poikasta rengastettiin Kon Kulho (KiK), 11 mun → 4 pull reng. Lie Lamminkylä (ELp).

Kuusitiainen (P. ater) Vain yksi havainto: 27.6.-82 ä Kii Viesimo (PA).

Pyrstötiainen (Aegithalos caudatus) Kolme lentopoikuetta tavattiin: 3.7. Eno Valtimojärvi (HK), 28.6. Joe Kallioniemi (JM), 1.7. Kii Tölpä (PA). Lisäksi 29.5. 1 yks. Lie Petroniemi, 31.5. ä Rää Haapasalmi (KaK) ja 5.6. 2 p Rää Kivisalmi Majasaari (KiK), vrt. SR 3/83.

Peukaloinen (Troglodytes troglodytes) Kesällä -83 25-30 laulavaa eri puolilla maakuntaa. Parhaita keskittymiä mm. Eno Kolvananurossa, jossa parhaimmillaan voi kuulla 10 ä.

Kultarinta (Hippolais icterina) Kesällä -83 noin 25 laulavaa, joista lähes puolet Kesälahdelta, vrt. SR 3/83.

Mustapääkerttu (Sylvia atricapilla) Kesällä -83 parikymmentä laulavaa koirasta. Lisäksi kaksi pesälöytöä: 5 poikasta rengastettiin Pyh Suhmura (KiK), 3 poikasta rengastettiin Joe Iiksenvaara (KiK). Jälkimmäisen paikan poikue oli toinen pesye! - samassa paikassa oli varttunut aiemmin kesällä toinen poikue (E. Matikainen), vrt. SR 3/83.

Idänuunilintu (Phylloscopus trochiloides) Kesällä -83 yhteensä 17 Ä, joista 5 Lieksassa, vrt. SR 3/83.

Lapinuunilintu (P. borealis) Kesällä -83 4 havaintoa 5 eri koirasta. 13.7. 1 Ä Eno Kaltimonjärvi (HK), kesäkuu 2 Ä Kon Selkie (monet), 23.6. 1 Ä Lie Liukkunen (MR), 16.6. 1 Ä Out Valkeavaara (HR), vrt. SR 3/83.

Tilhi (Bombycilla garrulus) 17.7.-83 3 p Lie Laklajärvi (KN), vrt. SR 3/83.

Lapinharakka (Lanius excubitor) Ei kesähavaintoja -83! Vrt. SR 3/83.

Pikkuvarpunen (Passer montanus) Havaintoja ilmoitettiin niukasti. Mukaan on otettu muutama kevähavainto, jotka eivät kuulu minkään muun katsauksen piiriin. 6.5. 9 p Toh Kemie (HH), 19.6. ain. 3 p Toh Ristee (HK ym.), kesä yhteensä 60 Vär Keskusta-Patsola (HH ym.), kesä-heinäkuu 00, joilla 2 pesintää Kes Keskusta (KM), 6.5. ain. 5 p (HK, KaK) ja 12.6. 1 p (KiK) Rää Keskusta, 1.4. 3 p Rää Oravisalo (KaK), 3.4. 10 p Rää Rasivaara (KaK), vrt. SR 3/83.

Nokkavarpunen (Coccothraustes coccothraustes) Kaksi pesimäaikaista havaintoa -83. 29.5. 1 p Lip Keskusta (LK), 14.6. 1 p Joe Niinivaara (AP), vrt. SR 3/83.

Viherpeippo (Carduelis chloris) Kesä -83 10-15 00 Out Keskusta (ML, HR), 3 00 Kes Keskusta (KM), 1 p Lie Vieki kk (ELp), Lie Keskusta (ELp) ja Joe Keskusta "pesivä kanta".

Kultasirkku (Emberiza aureola) Pohjois-Karjalan parhaimmalla kultasirkkupaikalla Vär Sääperillä laskettiin kesällä -83 ainakin 14-15 00 (HH, RK), heinäkuussa rengastettiin yhteensä 23 poikasta (JM) ja myöhemmin nähtiin 10-11 poikuetta; vielä 9.8. 2 poikuetta! (HH, RK). Muualla seuraavasti: 11.7. 5 poikasta rengastettiin Joe Utra Lasitehtaantie (JM), 3 Ä (useat), 10.7. 6 poikasta rengastettiin (JM), 19.6. 00 Lie Rantala (MR), 24.6. 2 00 Lie Kevätmiemi (MR), kesä ain. 3 00, myöhemmin 2 poikuetta (00 rengastettiin ELp) (HI, ELp, AM, KN, MR, MO), vrt. SR 2/83. 15.7.-83 00 (+ pesä?) Kon Herajärvi (Mika Saarinen).

PÄIVÄPETOLINNUT 1983 POHJOIS-KARJALASSA

Hannu Lehtoranta

Päiväpetolintuhavaintonsa palautti 29 havainnoitsijaa. Määrä on lähes sama kuin pöllöhavaintoja palauttaneiden määrä. Päiväpetolintuhavainnointi keskittyy pitkälti samoihin kuntiin kuin pöllöhavainnointi. Nollakunniksi jäivät Kesälahti, Polvijärvi, Tuupovaara ja Värtsilä. Muitten kuntien tutkimustehokkuutta voi itse kukin tulkita taulukosta 1.

Havaintonsa palauttivat: Ahola Pentti (Kii), Alanen Markku (Lip), Erola Reijo (Ilo), Halonen Markku (Kit, Rää), Hämynen Mika (Val), Hottola Petri (Kit), Juvaste Risto (Kon), JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Lehtoranta Hannu, Aila, Jouni, Jukka, Nekkonen Juha, Kirjavainen Ari ja Harri, Timonen Tapio) (Juu, Kon, Lie, Lip, Nur), Järvinen Paavo (Kit), Kauhanen Hannu (Eno), Kinnunen Jukka (Juu, Out), Korhonen Veikko (Val), Koskela Kimmo (Kon), Koskela Kari (Rää), Leivo Mauri (Eno, Kit, Lip, Out, Toh), Mieltinen Juha (Ilo, Lip, Pyh, Kii, Rää, Joe, Kit, Toh), Piirainen Matti (Kon), Pusa Jukka ja Veli (Kii, Kon, Lip, Out), Saarialho Heikki (Toh), Salminen Martti (Ilo) ja Timonen Pentti (Nur).

Pesintä

Yhteensä reviierejä ilmoitettiin 138, mikä on 13 enemmän kuin v. 1982. Reviiiriksi on melko löysin perustein kelpuutettu myös yksittäisiä taapaamishavaintoja. Pesälöytöjä varmistui yhteensä 62 reviiiriltä (v. 1982 47).

Hiirihaukka Eniten reviierejä löytyi edellisten vuosien tapaan hiirihaukalta. Määrä oli nyt 35 (v. 1982 27). Varmistuneita pesintöjä ilmoitettiin 14, mikä on yksi enemmän kuin edellisenä vuonna.

Näkyvänä lajina hiirihaukalle kertyi eniten ilmoitettuja reviierejä,

Laulavia kultasirkkukoiraista löytyy maakunnastamme nykyään parikymmentä/vuosi (Valok. Juhani Hyttinen)

mutta varmistettujen pesintöjen määrässä kanahaukka oli selvästi edellä.

Hiiirihaukan poikasmäärät jakautuivat seuraavasti: 1 poikanen 1 kpl, 2 poikasta 6 kpl ja 3 poikasta 4 kpl. Poikastuotoksi poikuetta ja samalla asuttua pesää (=aloitettu muninta) kohden muodostui siten 2,27 (n=11).

Poikasista lähes kaikki rengastettiin, sillä 25 poikasesta 22 sai renkaan jalkaansa.

Mehiläishaukka Mehiläishaukan pesän löytäminen on tunnetusti vaikeaa. Tämän vuoden tuloksena oli neljä pesälöytöä 17 reviiiriltä. Pesälöydöt olivat Kiihtelysvaarasta, Rääkkylästä ja Valtimolta kaksi. Poikasista oli kolmessa pesässä kaksi ja yhdessä yksi. Poikastuotoksi saadaan 1,75 (n=4). Poikasista vain yksi jäi rengastamatta, joten rengastusmäärä oli 6.

Kanahaukka Kanahaukan kohdalla näkyy selvästi pesien etsinnän ja yleisövihjeiden hyödyntämisen tehostuminen. Määrä on jatkuvasti kasvanut, vaikka juuri kanahaukan pesiä tuhoutuu eniten varttuneiden metsien metsänkäsittelyissä.

Kanahaukan reviiirejä ilmoitettiin 28, joista 20:ltä pesintä oli varmistettu. Vuoden 1982 vastaavat luvut olivat 22/13.

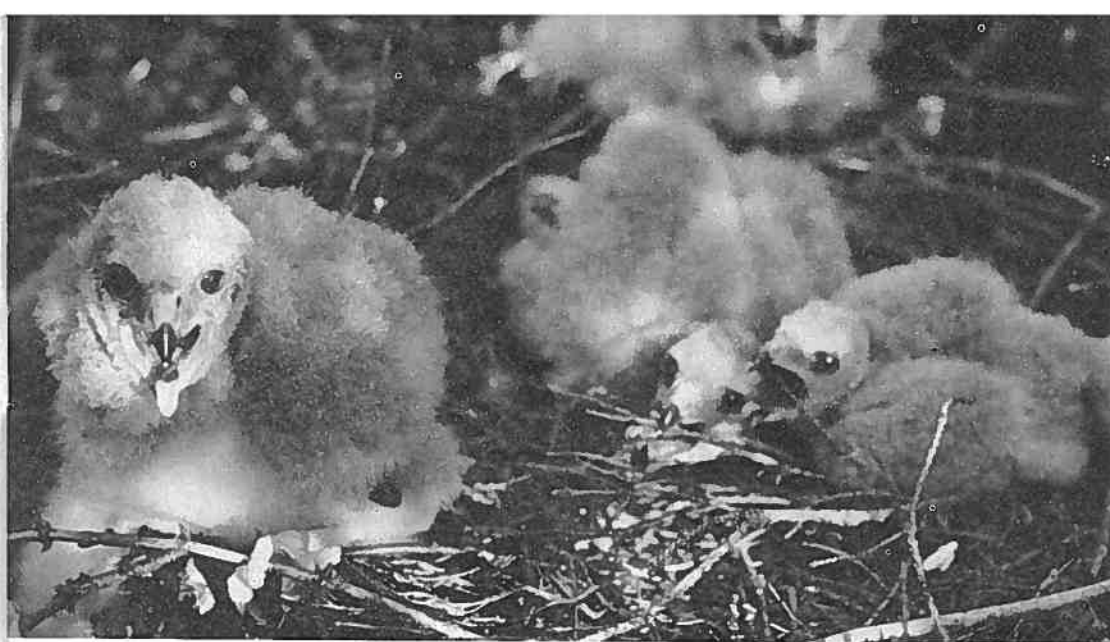
Pesintöjen poikasmäärät jakaantuivat siten, että yksi poikanen oli kahdessa pesässä, kaksi poikasta kuudessa pesässä, kolme poikasta yhdeksässä pesässä ja neljä poikasta niin ikään yhdeksässä pesässä. Poikasmääräksi poikuetta kohden tuli siten 2,50 (n=18). Yksi munapesä tuhoutui, mikä alentaa poikastuotoksen 2,37:ään aloitettua pesintää kohden (n=19).

Poikasten yhteismäärä oli 45, joista 40 rengastettiin. Rengastusmäärä on lähes yhtä paljon kuin kolmena viime vuotena yhteensä.

Miellyttävää on todeta, ettei ihminen aiheuttanut yhdenkään pesän tuhoutumista. Em. munapesän tuhoutuminenkin johtui melko varmasti jostain muusta. Toivottavasti tämän vuoden tuloksista ilmenevä tilanne vastaa myös todellisuutta, eli etteivät kiihkeimmäkään riistamiehet enää harrastaisi pesimäaikaista vainoa. Kanahaukallahan on pesimäaikainen rauhoitus (huhti-heinäkuu), joten kaikki ilmitulevat hävittämiset on syytä ilmoittaa poliisille.

Varpushaukka Varpushaukan reviiirejä löytyi 22 ja kymmenellä niistä saatiin pesintä varmistetuksi. Edellisen vuoden lukemat olivat 15/8. Neljän poikasen pesiä oli kaksi ja viiden poikasen pesiä neljä. Yhteensä poikasista oli 28, joista 26 rengastettiin.

Poikasmääräksi poikuetta kohden muodostui 4,67 poikasta (n=6). Yksi pesintä tuhoutui poikasvaiheessa, joten poikasmääräksi aloitettua pesintää kohden tulee 4,00 poikasta (n=7).

Kuvassa muuan lieksalainen sinisuohaukkapoikue (Valok. Esko Lappi)

Sinisuohaukka Sinisuohaukka oli hyvin vähissä, kuten myyräkatovuodelle odottaa sopiikin. Reviiirit löytyivät Ilomantsista, Kiihtelysvaarasta, Kontiolahdelta, Lieksasta, Nurmekselta, Outokummusta (2) ja Valtimolta.

Pesä löydettiin Kiihtelysvaaran reviiiriltä ja siitä kehittyi kolme poikasta, jotka rengastettiin.

Ruskosuohaukka Reviiirit löytyivät Kiteeltä, Outokummusta (2), Rääkkylästä ja Tohmajärveltä. Kiteellä pari rakenteli pesää ja Outokummussa molemmat parit saivat ilmeisesti 4 poikasta lentoon. Näistä rengastettiin vain yksi. Senkin poliisit olivat tuoneet korkeakoululle, jossa sitä oli hoivattu ja palautettu sitten maastoon.

Nuolihaukka Nuolihaukkareviirejä löytyi entiseen tapaan 14 kpl. Varmoja pesintöjä paljastui edellisvuotta yksi enemmän eli kaksi. Liperin Vaivosissa olleessa pesässä oli 2 poikasta, jotka olivat 25.7. liian varttuneita rengastettaviksi. Tohmajärven Tikkalassa oli pesä, mutta sen poikasmäärä jäi selvittämättä.

Ampuhaukka Ampuhaukan edellisvuosia parempi pesien löytyminen oli tämän vuoden miellyttäviä piirteitä. Reviiirejä oli kahdeksan, joista löytyi 5 pesää. Joensuussa olleessa pesässä oli 5 poikasta, Liperissä myös 5 ja Kontiolahdella 2 ja 3 poikasta. Toisesta Liperin pesästä poikasmäärä jäi selvittämättä. Poikastuotoksi tulee 3,75 poikasta/poikue. Kaikki eli 15 poikasta rengastettiin.

Tuulihaukka Tuulihaukkahavainnot olivat vähissä. Edellisen vuoden lukemista 16/3 tiputtiin nyt yhdeksään reviiiriin, joista vain kahdella varmistui pesintä. Liperin Roukalahdessa oli lentopoikue ja Rääkkylän Oravilahdessa pesä, jonne ei kuitenkaan uskallettu kiivetä. Rengastukset jäivät siis nollille. Rengastustilasto 1980-luvulta kertoo selvästi kuinka huonosti tuulihaukalla on viimeiset vuodet menneet, sillä koko Pohjois-Karjalasta on neljänä vuonna rengastettu yhteensä yksi poikanen.

Molemmat tämän vuotiset pesimähavainnot ovat niiltä läänin eteläisiltä osilta, missä pöllöhavaintojen perusteella voidaan sanoa olleen jonkin verran myyriä.

Kunta	Hiiri- haukka	Mehiläis- haukka	Kana haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka	Kunta yhteensä
Eno	3/0	1/0	-	2/0	-	-	1/0	-	-	7/0
Ilomantsi	1/1	-	3/3	-	1/0	-	-	-	-	5/4
Joensuu	-	1/0	-	-	-	-	-	1/1	-	2/1
Juuka	11/3	2/1	6/3	6/4	-	-	2/0	-	1/0	28/11
Kesälahti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kiihtelysvaara	4/4	1/1	3/3	2/2	1/1	-	-	-	-	11/11
Kitee	2/1	1/0	-	1/1	-	1/1	1/0	-	-	6/3
Kontiolahti	5/3	1/0	4/4	1/0	1/0	-	1/0	3/2	-	16/9
Liekka	1/0	-	-	-	1/0	-	-	-	1/0	3/0
Liperi	1/1	1/0	2/2	2/1	-	-	3/1	2/2	3/1	14/8
Nurmes	-	-	-	1/0	1/0	-	-	-	-	2/0
Outokumpu	4/0	4/0	4/1	4/0	2/0	2/2	7/0	2/0	1/0	30/3
Polvijärvi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyhäselkä	-	-	-	2/2	-	-	-	-	-	2/2
Rääkkylä	2/1	3/1	1/1	1/0	-	1/0	-	-	1/1	9/4
Tohmajärvi	-	-	1/0	-	-	1/0	1/1	-	-	3/1
Tuupovaara	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtimo	1/0	2/2	4/3	-	1/0	-	-	-	2/0	10/5
Värtsilä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	35/14	17/5	28/20	22/10	8/1	5/3	16/2	8/5	9/2	148/62

Taulukko 1. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1983. Luvut vasemmalta oikealle: reviiirien yhteismäärä/varmat pesinnät.

Tutkimusruudut

Valtakunnallisen petolintututkimuksen 10x10 km ruutuja on Pohjois-Karjalassa tutkittu molempina tutkimusvuosina kaksi. Toinen ruutu on Juuassa ja sitä hoitaa Juuan lintuharrastajat r.y. ja toinen Nurmeksen ja Valtimon rajamailla hoitajana Veikko Korhonen ja Pentti Timonen.

Pahana puutteena on ollut se, että läänin eteläisemmistä osista ei tutkimuksessa ole ruutua mukana. Tätä kirjoitettaessa (2.4.) on uuden tutkimusruudun perustaminen harkinnassa. Toivottavasti homma käynnistyy jo pesimäkaudella 1984.

Tutkimusruuduilta saatuja tuloksia julkaistaan myöhemmin.

Haukanpesäkortisto

Kortistossa tilanne on se, että kortistoituna on noin 70 pesää ja muutamia kymmeniä lomakkeita on jo luvattu palauttaa.

PKLTY:n lomakeuudistuksen yhteydessä paranneltiin hieman kortistolomaketta niin, että se nyt paremmin palvelee myös haukanpesien kortistointia.

Kortistonumerot tulee varata kirjoittajalta. Saman reviiirin vaihtopesälle käytetään numeron perässä kirjaimia ja molemmista pesistä täytetään oma lomake, esimerkiksi Kii-05 a ja Kii-05 b.

Muistutukseksi vielä kerran se, että petolinnun pesistä tulisi täyttää myös valtakunnallinen petolinnun pesäilmoitus. Lomakkeita saa kirjoittajalta tai yhdistykseltä.

	1980	1981	1982	1983	1980-83	1950-83
Hiirihaukka	8	11	13	22	54	115
Mehiläishaukka	-	2	5	6	13	28
Kanahaukka	10	7	25	40	82	114
Varpushaukka	-	-	22	26	48	94
Sinisuo- haukka	5	13	8	3	29	34
Ruskosuo- haukka	-	-	-	1	1	4
Nuolihaukka	3	-	2	-	5	18
Ampuhaukka	-	-	5	15	20	37
Tuulihaukka	-	-	1	-	1	72
Yhteensä	26	33	81	113	253	516

Taulukko 2. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa vuosina 1980-83. Vuosien 1950-83 summia laskettaessa on käytetty MIETTISEN (1981) julkaisemia määriä.

KIRJALLISUUS

LEHTORANTA, H. 1982: Pohjois-Karjalan päiväpetolinnut vuosina 1978-80. Siipirikko 9: 156-157.

LEHTORANTA, H. 1983: Pohjois-Karjalan päiväpetolinnut 1981/82. Siipirikko 10: 29-31.

MIETTINEN, J. 1981: Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1950-79. Siipirikko 8: 123-133.

PÖLLÖT 1983 POHJOIS-KARJALASSA

Hannu Lehtoranta

Pöllöhavaintoja ilmoitti 30 havainnoitsijaa. Määrä väheni edellisvuodesta noin kymmenellä. Suurin syy vähenemiseen lienee ollut se, että sellaiset havainnoijat, joilla ei ollut pöllöhavaintoja, eivät vai-

vautuneet ilmoittamaan nollatietojaan. Kaikille v. 1982 havaintoja ilmoittaneille lähetin 'karhukirjeen' mikäli vuoden 1983 lomakkeita ei palautettu määräaikaan mennessä.

Kiitokset taas havainnoitsijoille, joiden luettelo on seuraava (suluissa kunta ja tarkastettujen pönttöjen/kolojen määrä):

Ahola Pentti (Kii, Pyh, Toh 18), Alanen Markku (Lip), Erola Reijo (Eno 1), Halonen Markku (Rää 3), Hämynen Mika (Val 6), JUUAN LINTU-HARRASTAJAT (Lehtoranta Hannu, Jouni ja Jukka, Nekkonen Juha, Kirjavainen Harri ja Ari, Halonen Jari)(Juu, Nur 65), Juvaste Risto (Joe, Kon 7), Järvinen Paavo (Kit 1), Kauhanen Hannu (Joe, Kon, Out, Pol 2), Kinnunen Jukka (Juu, Out 6), Komu Risto (Ilo), Korhonen Veikko (Val 36), Koskela Kimmo (Eno, Joe, Kon, Pyh, Rää 67), Lappi Esko (Lie 11), Leivo Mauri (Lip, Out), Nuutinen K. (Lie), Martiskainen Kimmo (Kes 1), Miettinen Juha (Eno, Ilo, Kon, Lip, Pyh, Rää 46), Piironen Matti (Kon), Pusa Jukka ja Veli (Joe, Lip, Kii 45), Saarialho Heikki (Toh 1), Sihvonen Markku (Eno 10) ja Timonen Pentti (Nur).

Tarkastukset ja kuunteluretket

Tarkastettujen pönttöjen ja kolojen määrässä jatkui tasainen nousu. Nyt tarkistusten määrä oli 326 kpl (v. -81 184 kpl ja v. -82 235 kpl). Lisäksi ilmoitettiin tarkastetuksi 252 telkänpönttöä (v. -82 250 kpl), 31 variksen pesää ja 25 harakan pesää. Isojen risupesien (= ei pesivää haukkaa) määrä jäi hieman epätarkaksi, mutta määrä lienee ollut noin 20-30 kpl.

Tarkistusten määrät kunnittain ilmenevät taulukosta 1.

Pöllönkuunteluretkiä tehtiin 19 kpl (v. -81 35 kpl ja v. -82 17 kpl), yhteispituudeltaan 792 km (1400 ja 540 km) ja niillä kuunneltiin yhteensä 345 kertaa.

Alueelliset puutteet

Tarkkailu keskittyi pääosin samoihin kuntiin kuin edellisenä vuonna. Heikosti tutkittujen luokkaan kuuluivat nyt Kesälahti, Kitee, Lieksa, Polvijärvi, Tohmajärvi, Tuupovaara ja Värtsilä. Tuupovaara ja Värtsilä olivat puhtaita nollakuntia havainnoinnissa.

Positiivista kehitystä on tapahtunut etenkin Outokummussa ja Valtimossa. Juukalaisten tehokkuus ansaitsee myös maininnan.

Valtakunnallisen petolintututkimuksen ruutuja tutkittiin kaksi: Juussa ja Nurmeksella ja Valtimon rajamailla. Eteläiseen Pohjois-Karjalaan tarvittaisiin ainakin yksi ruutu, joten innokkaat henkilöt ottaisiin yhteyttä.

Kunta	VP	LP	HP	VaP	VPL	HPL	VaPL	TP	Yhteensä	Pöllöretket
Eno	1	1	10	-	1	-	-	-	13	2/ 94/ 36
Ilomantsi	6	1	20	-	2	3	-	160	32	-
Joensuu	1	5	1	-	-	-	-	-	7	3/ 20/ 14
Juuka	9	1	40	1	2	4	3	20	60	4/145/ 61
Kesälahti	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1/ 25/ 20
Kiihtelysvaara	9	6	11	-	-	-	-	-	26	2/ 12/ 5
Kitee	-	-	-	-	-	2	-	1	2	-
Kontiolahti	14	10	7	-	-	1	-	-	32	6/ 94/ 47
Lieksa	3	-	8	-	-	-	-	-	11	-
Liperi	8	15	14	1	-	-	-	24	38	4/118/ 44
Nurmes	-	-	6	-	-	-	-	-	6	-
Outokumpu	-	-	5	-	-	-	-	40	5	6/ 72/ 47
Polvijärvi	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2/ 72/ 20
Pyhäselkä	7	26	7	-	-	1	-	-	41	3/107/ 40
Rääkkylä	-	-	5	-	2	-	-	2	7	1/ 45/ 11
Tohmajärvi	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Tuupovaara	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtimo	-	4	10	5	8	10	5	6	42	-
Värtsilä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	60	70	144	7	15	21	8	252	325	19/792/345

Taulukko 1. Pohjois-Karjalassa v. 1983 tarkastettujen pönttöjen ja luonnonkolojen määrät kunnittain sekä pöllönkuunteluretket. Selitykset: VP = viirupöllö, LP = lehtopöllö, HP = helmipöllö, VaP = varpuspöllö, TP = telkänpönttö, VPL = viirupöllölle sopiva luonnonkolo, HPL = helmipöllölle sopiva luonnonkolo, VaPL = varpuspöllölle sopiva luonnonkolo. Yhteensä sarakkeessa ei ole huomioitu telkänpönttöjä. Pöllöretkien kohdalla luvut vasemmalta oikealle ovat retkien määrä/yhteispituus/kuuntelukertojen määrä.

Pesinnästä

Pöllövuosi 1983 oli lähes yhtä huono kuin edellinen vuosikin, jolloin oltiin aivan pohjalukemissa (LEHTORANTA 1983). Pienoista nousua oli kuitenkin jo havaittavissa, vaikka oma osuutensa on laskettava lisäantyneelle havainnoinnille (esimerkiksi tarkastettujen pönttöjen/kolojen määrän lisääntyminen 90:llä).

Leikillisesti voisi myyrien sanoa lisääntyneen prosenteissa huomasti, sillä Juussa suoritettussa pyynnissä ei v. -82 saatu yhtään myyrää, mutta v. -83 peräti yksi päästäinen. Todellisuudessa myyrät olivat hyvin vähissä, mikä näkyi myös pöllöjen pesinnässä.

Varmoja pesintöjä kertyi 34 (v. -81 30 ja v. -82 31). Eniten varmoja pesintöjä on vuodelta 1980 (104) (PUSA J. ja V. 1981).

Seuraavassa katsaus lajeittain:

Helmipöllö Helmipöllöreviirejä löytyi kaikkiaan 38, joista 8:lta saatiin pesintä varmistetuksi. Pesintä samoin kuin reviirit keskittyivät selvästi läänin eteläisiin kuntiin (ks. hiiripöllö). Rengastusikäisiä poikasista kehittyi pesintää kohden 3,4 (n=7), mikä on lähes sama määrä kuin vuonna 1982 ($\bar{x}=3,5$, n=2). Pesistä tuhoutui yksi munavaiheessa, joten poikastuotto aloitettua pesintää (=aloitettu

muninta) kohden oli 3,0 (n=8), mikä on parempi kuin v. 1982 (\bar{x} =1,8 , n=4).

Poikasia rengastettiin 24 ja lisäksi 5 naarasta kaapattiin rengastettavaksi. Tarkistettujen pönttöjen ja kolojen osalta helmipöllöllä asumisprosentiksi muodostui 4,8 %. Laskennassa on käytetty pelkästään helmipöllön kokoluokkaan luokiteltujen pönttöjen ja kolojen määrää. Helmipöllölle sopivan lehtopöllön koon ottaminen laskelmaan pudottaa asumisprosentin 3,4 %:iin.

Lehtopöllö Lehtopöllöltä löytyi varmoja pesintöjä yhtä enemmän kuin helmipöllöltä, sillä 17 reviiiriltä varmistui 9 pesintää.

Rengastusikäisiä poikasia kehittyi 2,7 poikasta (n=6) poikuetta kohden (v. 1982 2,3 , n=3). Koska tuhoutuneita pesiä ei ollut, muodostui poikastuotto aloitettua pesintää kohden samaksi eli 2,7 poikasta (n=6). Vuonna 1982 vastaava luku oli 1,4 (n=5). Näin lehtopöllön poikastuotto kohosi jonkin verran edellisestä vuodesta. Poikasia rengastettiin 15 ja naaraita 3. Lisäksi kontrolloitiin kaksi naarasta. Tarkistettujen pönttöjen ja kolojen asumisprosentiksi tuli 10,1 %.

Viirupöllö Viirupöllö on viimeisinä heikkoina pöllövuosina ollut runsaslukuisin pesijä. Nyt varmoja pesintöjä kertyi 19 reviiiriltä 9. Havainnot hajaantuivat tasaisesti läpi Pohjois-Karjalan.

Rengastusikäisten poikasten määrän keskiarvo jäi tänä vuonna 2,0 poikaseen (n=7). Vuoden 1982 luku oli 3,0 (n=9).

Poikastuotto aloitettua pesintää kohden oli sama, sillä tuhoutumisia ei sattunut. Vuonna 1982 keskiarvo oli 3,0 poikasta (n=9).

Viirupöllön poikasia rengastettiin 13 ja naaraita 2. Yksi naaras kontrolloitiin.

Hiiripöllö Hiiripöllöltä ei löydetty muuta kuin yksi ainoa reviiiri Rääkkylästä. Hiiripöllön kohdalla kuluneen kesän tilanne oli mielenkiintoinen, sillä Liperin naapurissa Heinävedellä pitkäpyrstöjä melkein kuhisi. Itse tarkastin työn ohessa noin 2000 hehtaarin yhtenäisen alueen ja löysin sieltä 4 pesää (ESKELINEN JA LEHTORANTA 1983). Kaikkiaan pesiä löytyi 7 ja lisäksi yksi lentopoikue. Edellä mainitun alueen ulkopuolelta pesien etsintä oli kuitenkin melko vähäistä. Nähtävästi Heinävedellä runsaana vilistelleet myyrät pitkälle kunnioittivat lääninrajaa ja näin Pohjois-Karjalan pöllöihmiset saivat vain kadehtia naapurin pöllörunsautta.

Mainittakoon, että ilmeisesti Heinäveden hiiripöllökeskittymä oli melko suppea, sillä ympäröivistä kunnista ei pesiä paljonkaan löytynyt.

Lapinpöllö Täydellisesti kateissa.

Varpuspöllö Reviiirejä löytyi kaikkiaan viisi, joista yhdestä löydettiin pesä. Pesä oli Juuan Halivaaran kylässä ja siitä rengastettiin 5 poikasta.

Huuhkaja Huuhkajahavainnot eivät näytä helpolla lisääntyvän, vaikka etsintätehokkuuden voi olettaa parantuneen aiemmasta. Reviiirien määrä nousi sentää kuuteen, joista pesintä varmistui vain entisillä kahdella reviiirillä Juuassa. Ääntelyhavainnot ovat Ilomantsista (2), Lieksasta ja Pyhäselästä.

Juuan pesistä toisesta kehittyi kaksi poikasta, jotka rengastettiin. Toisen pesän maastopoikanen oli kuollut ilmeisesti nälkään. Mahdollista on, että tältä pesältä kehittyi yksi lentopoikanen, sillä emo nähtiin vielä saaliin kuljetuksessa toisen poikasen kuoltuakin. Huuhkajareviirien etsintää meidän tulisi tehostaa auringon laskuihin ajoitetuilla kuunteluretkillä ja tarkastamalla kaikki pienetkin maalikkovihjeet lajista (joista kyllä iso osa paljastuu viirupöllöksi tms.).

Suopöllö Suopöllöreviiirejä kertyi neljä. Ääntelyhavainnot saatiin Outokummun Sätöksestä ja Rääkkylän Roikasta. Pesintä varmistui kahdella reviiirillä Outokummussa. Toisen pesän 6 poikasta rengastettiin, mutta toisen pesän 5 poikasta lähtivät myyränpyyntiin ilman renkaita.

Outokummusta löydettiin 2 suopöllöpoikuetta, joista toinen kuvassa (Valok. Mauri Leivo)

Sarvipöllö Sarvipöllöltä varmistettiin kuusi pesintää. Rääkkylän Haapasalmesta tavattiin 2 lentopoikasta, lisäksi 3 poikuetta (kk, Oravilahti ja Paksuniemi), Outokummussa oli kaksi pesää samoilla seuduilla kuin suopöllöllä. Toisessa pesässä oli 2 poikasta ja toisesta rengastettiin viidestä poikasesta neljä.

Suo- ja sarvipöllöhavainnot (+hiiripöllö) näyttävät osoittavan, että Outokummussa ja Rääkkylässä oli myyriä runsaammin kuin muualla Pohjois-Karjalassa. Outokumpu rajoittuikin Heinäveteen, missä myyriä oli runsaasti (ks. hiiripöllö). Liperissä tavattiin valtaosa vuoden helmipöllöistä, mikä sekkin osoittaa eteläisten kuntien kuulumista myyräesiintymän lievealueisiin.

Kunta	Huuh- kaja	Hiiri- pöllö	Varpus- pöllö	Lehto- pöllö	Lapin- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Suo- pöllö	Helmi- pöllö	Yhteensä
Eho	-	-	-	-	-	4/1	-	-	3/0	7/1
Ilomantsi	2/0	-	-	-	-	3/1	-	-	1/1	6/2
Joensuu	-	-	-	1/1	-	1/1	-	-	2/1	4/3
Juuka	2/2	-	1/1	-	-	2/1	-	-	-	5/4
Kesälahti	-	-	-	1/1	-	-	-	-	5/0	6/1
Kiihtelysvaara	-	-	-	1/1	-	2/2	-	-	-	3/3
Kitee	-	-	-	1/1	-	-	-	-	-	1/1
Kontiolahdi	-	-	1/0	2/1	-	-	-	-	5/0	8/1
Liekka	1/0	-	-	-	-	1/0	-	-	-	2/0
Liperi	-	-	-	3/1	-	1/1	-	-	13/4	17/6
Nurmes	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Outokumpu	-	-	1/0	-	-	1/1	2/2	3/2	2/0	9/5
Polvijärvi	-	-	1/0	-	-	3/0	-	-	-	4/0
Pyhäselkä	1/0	-	-	4/3	-	-	-	-	3/1	8/4
Rääkkylä	-	1/0	-	3/0	-	1/1	4/4	1/0	3/1	13/6
Tohmajärvi	-	-	-	1/0	-	-	-	-	-	1/0
Tuupovaara	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtimo	-	-	1/0	-	-	-	-	-	1/0	2/0
Värtsilä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Taulukko 2. Pöllöjen pesimähavainnot kunnittain ja lajeittain Pohjois-Karjalassa vuonna 1983. Luvut vasemmalta oikealle ovat havaittujen reviirien yhteismäärä/varmojen pesintöjen määrä.

Yhteenvedo ja katsaus tulevaan

Vuosi 1983 oli kolmas peräkkäinen huono pöllövuosi Pohjois-Karjalassa. Näinä vuosina kaikki pöllöt ovat olleet todella vähissä. Ainoastaan viirupöllö on jatkanut tasaista nousuaan. Nousu johtunee pääosin havainnoinnin lisääntymisestä ja suuri ansio on varmasti pöntötyksellä, joka on lisännyt lajille sopivia pesäpaikkoja ja parantanut samalla pesien löytymistä.

Kolmen huonon myyrävuoden jälkeen on helppo ennustaa myyräkantojen nousua. Asko Kaikusalo 'lupaili' rengastajakokouksessa pitämässään esitelmässä ja jakamassaan monisteessa koko Pohjois-Karjalaan melko runsaita myyräkantoja. Mikäli 1970-luvun historia toistaa itseään, rohkenen ennustaa, että huippu tulee läänin eteläisiin kuntiin ja pohjoiset kunnat pääsevät huippuun sitten vuotta myöhemmin. Hieman tätä

teoriaa vastaan ovat havainnot Juuasta, missä 7-8 lapinpöllöä on nähty talven aikana myyräjahdissa ja sapuskaa näyttää löytyvän.

Lopuksi

Tilanne pöllöpönttö- ja kolokortistoinnissa alkaa olla melkoisen mukava. Arviolta 90 % tarkastetuista pöntöistä ja koloista on kortistoitua. Loput uskoisin saatavan paperille kevään pönttötarkastusten jälkeen.

Numerointia varten ottakaa yhteyttä. Osoitteeni on hieman muuttunut: Koulutie 17 As 7 79700 Heinävesi, puh. 972/61789 (koti), 972/61496 (työ).

Hyviä havaintoja ja muistakaa palauttaa havaintolomakkeet ajoissa.

KIRJALLISUUS:

ESKELINEN, O. ja LEHTORANTA, H. 1983: Heinävedellä hyvä pöllövuosi. Saimaan Luonto 1983: 34-36.

KOSKELA, K. 1978: Pöllöt 1977 Pohjois-Karjalassa. Siipirikko 5: 2-13.

KOSKELA, K. 1979: Pöllöt 1978 Pohjois-Karjalassa. Siipirikko 6: 15-18.

LEHTORANTA, H. 1982: Pohjois-Karjalan pöllöt 1979-81. Siipirikko 9: 16-22.

LEHTORANTA, H. 1983: Pohjois-Karjalan pöllöt 1982. Siipirikko 10: 57-60.

PUSA, J. ja V. 1981: Pöllöjen pesivät kannat Pohjois-Karjalassa 1973-80. Siipirikko 8: 95-107.

YÖLAULAJAT 1983 POHJOIS-KARJALASSA

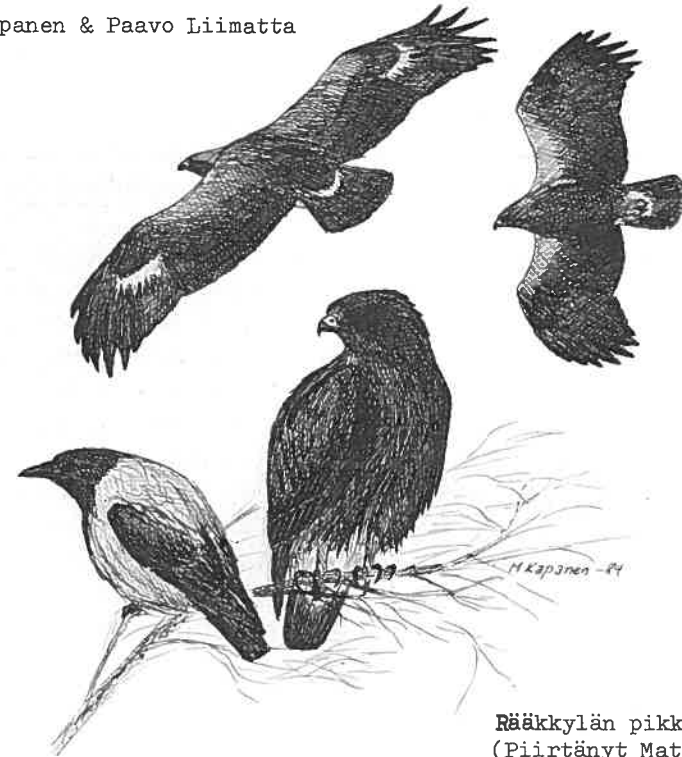
Kari Varonen

Erinäisten havaintojen keräämisessä ja myöhemmin katsauksen laadinnassa ilmenneiden vaikeuksien takia tämänkertainen katsaus esittelee yölaulajien esiintymisen maakunnassamme taulukon ja muutamien kommenttien muodossa lajikohtaisen tarkastelun sijaan. Yölaularariteetit julkaistaan seuraavassa Siipirikossa olevassa rariteetikatsauksessa. Lajien runsauden arviointi verrattuna aiempiin vuosiin on usein hankalaa havainnoinnissa tapahtuvien suurienkin vaihtelujen takia, mutta tulini siihen tulokseen, että tarkasteluvuonna tavanomaista runsaampina esiintyivät luhtahuitti, ruisrääkkä ja pensassirkkalintu, ja lastenkantojen hajanaisuudesta huolimatta näyttäisi viitakerttusia olleen normaalia vähemmän. Ruisrääkän "massaesintyminen" Lieksassa on melko poikkeuksellinen, vaikkakin johtunee ainakin osittain aktiivisesta kuuntelusta.

SA TUN-
NAISVI ERAANA

PIKKUKILJUKOTKA (Aquila pomarina)* RÄÄKKYLÄSSÄ 1979

Matti Kapanen & Paavo Liimatta

Räikkylän pikkukiljukotka
(Piirtänyt Matti Kapanen)

Kesällä -83 esiintyi pensassirkkalintu tavanomaista runsaamana. Kuvan lintu rengastettiin kesäkuussa -83 Tohmajärvellä (Valok. Mauri Leivo)

	Lunta- huiitti	Ruis- räikkä	Viitasirkka- lintu	Pensassirkka- lintu	Viita- kerttunen	Lunta- kerttunen	Sata- kieli	Yhteensä
Eho	-	1	-	3	2	-	2	8
Iломantsi	-	-	-	-	2	-	-	2
Joensuu	-	1	-	9	9	1	20	40
Juuka	1	-	-	1	-	-	-	2
Kesälahti	1	-	-	1	1	-	3	6
Kiihtelysvaara	-	-	-	-	1	-	1	2
Kitee	8	-	-	1	-	-	6	15
Kontiolahti	7	1	-	1	5	-	3	17
Liekka	13	23	2	25	14	1	17	95
Liperi	7	1	1	1	3	-	8	21
Nurmes	-	-	-	-	-	-	-	-
Outokumpu	1	-	1	8	4	-	35	51
Polvijärvi	1	1	-	5	-	-	7	14
Pyhäselkä	-	-	-	3	3	-	6	9
Räikkylä	6	-	-	2	4	2	19	33
Tohmajärvi	6	7	-	7	17	4	14	55
Tuupovaara	-	-	-	-	-	-	-	-
Valtimo	-	-	-	-	-	-	-	-
Värtsilä	6	3	-	5	1	-	1	16
Yhteensä	57	38	4	69	66	8	142	404

Taulukko. Yölaulajat 1983 Pohjois-Karjalassa.

6.5.1979 olimme linturetkellä Pyhäselän, Räikkylän ja Kiteen lintupaikoilla. Noin kello 7 saavuimme Räikkylän Oravilahdelle ja ajelimme hiljalleen kuivatusalueen pengertietä. Kuivatusalueen puolivälin seutuvilla huomasimme noin 400-500 metrin päässä laajan peltoalueen reunassa erään koivun latvassa istuvan hyvin tumman, melko isonnäköisen petolinnun. Lintu oli loistavassa myötäväloissa ja istui vatsapuoli meihin päin.

Nousimme varovasti autosta ulos, pystytimme kaukoputket ja ryhdyimme tarkkailemaan lintua. Yleisväriltään lintu oli tummanruskea, ei mustanruskea. Koko vatsapuoli oli tasavärinen ilman näkyvää kuviointia ja yläpuoli vaikutti jokseenkin samanlaiselta. Kuitenkin pääläen takaosa ja niskan seutu olivat vaaleammat, keskiruskeat. Pyrstön alapitinhöyhenet erottuivat ruskehtavanvalkeina lähes mustalta näyttävää pyrstöä vasten. Nilkat olivat miltei kokonaisuudessaan näkyvissä

ja ne olivat vaaleanharmahtavat, tanakat. Samoin varpaat näyttivät vahvoilta. Nokka oli voimakas, koukkupäinen, kuitenkin paljon pienempi kuin esimerkiksi maa- ja varsinkin merikotkalla. Väriltään nokka oli vaalea, kirkkaassa myötävalossa harmahtava, varjossa taas kellervä, kärki tumma. Istuvan linnun silmiinpistävimpiä piirteitä oli suurelta näyttävä pää, etenkin otsa korostui voimakkaana ja melko korkeana. Niskan seudun höyhenet olivat voimakkaasti pörröllään. Istuessaan lintu teki rotevan vaikutuksen ilmeisesti juuri suurelta näyttävän pään johdosta. Kuitenkin vieressä hetken istuneeseen varikseen verrattuna lintu sai aikaan vain hieman hiirihaukkaa kookkaamman vaikutelman.

Noin 10 minuutin kuluttua lintu nousi siivilleen lentäen rauhallisesti siiveniskuin pois päin. Lennossa se oli tyyppillinen kotka: siivet pitkät, jokseenkin tasaleveät ja kärjistä selvästi harittavat. Siivet eivät olleet kuitenkaan esimerkiksi merikotkamaisen leveät, vaan hyvin sopusuhtaiset. Pyrstö oli noin 2/3 - 3/4 siipien leveydestä, kaartelussa kärjestä selvästi pyörästynyt. Pää työntyi vähemmän siipien etureunasta kuin pyrstö siipien takareunasta. Lennossa lintu näytti edelleen yleisväriltään tasaisen tummanruskealta. Pyrstön tyvellä yläpuolella oli leveä, valkea U-laikku ja siipien yläpinnalla käsisulkien tyvellä likaisenvalkea, yhtenäinen laikku, joka ei ulottunut siipien etureunaan. Erityisen hyvin siipilaikut ja pyrstön tyven kuvio näkyivät linnun kaarrellessa hetken non 600-700 metrin päässä hyvässä myötävalossa. Kaartelussa huomattiin siipien yläpinnan pienet ja keskimmäiset peitinhöyhenet vaaleammiksi, lämpimämmänruskeiksi kuin isot peitinhöyhenet ja siipisulat, jotka olivat tummanruskeat, joten siipien etu- ja takareunan välillä oli selvä kontrasti. Samanlainen, joskin vaikeammin havaittava kontrasti oli myös siipien alapinnalla, jotka muuten olivat tasavärisen tummat, mutta ainakin pienten peitinhöyhenten alue erottui vaaleammanruskehtavana. Alapinnan kontrasti voitiin todeta ainakin kolme eri kertaa linnun kaarrellessa.

Matkalennossa kotka löi siivillään 10-13 kertaa, jota seurasi parin sekunnin liito, jolloin kyynärsiipi oli hieman koholla, käsi siipi oli vastaavasti hieman alaspäin ja siipien kärkisulat ylöspäin taipuneet. Siipien kuperuus oli siten selvä, muttei kuitenkaan hyvin voimakas. Kaartelussa siivet olivat suunnilleen samalla tavalla, joskin hieman vähemmän kuperat.

Edellä mainittujen tuntomerkkien perusteella määritimme linnun pikkukiljukotkaksi. Pään ja ruumiin tumma väritys ja siipien yläpinnan täplärvin puuttuminen viittaa esiaikuiseen, lähinnä 3 kv-tyyppiseen yksilöön.

PIKKUKILJUKOTKA (Aquila pomarina)* OUTOKUMMUSSA TOUKOKUUSSA 1980

Mauri Leivo

Oli toukokuun 11. päivän ilta 1980, kun palasin Räsäsen Hannun kanssa kotimaisemiin paripäiväiseltä Perämeren hanhikeikalta. Iltaa oli vielä mukavasti jäljellä, joten päätimme pistäytyä Vuonoksen tekoaltila. Menimme altaille tuttua reittiä, ja jouduimme kävelemään viimeiset kolmesataa metriä läpi avoimen hiekkamonttu-kangasharju-maaston. Heti ylitettyämme ensimmäisen harjanteen huomasi HR noin 300 metrin päässä kaartelevan, ison petolinnun. Paljain silmin se toi mieleen lähinnä buzzardin, jossa oli kuitenkin jotain outoa, kuten totesin HR:lle.

Päästyämme tarkkailemaan sitä optiikalla kävi otuksen kotkamaisuus heti ilmi, ja pian kajahti ilmoille: "Pikkukiljukotka!" Pedon määrittäminen oli lyhyen matkan ja hyvien valaistusolosuhteiden takia helppo - toisin kuin yleensä kotkien tapauksessa. Kontrasti lämpimänruskeiden siiven peitinhöyhenten (ph) ja lähes mustien siipisulkien välillä (sekä ylä- että alapuolella), aquilalaikut (laikut siipien yläpinnalla käsisulkien tyvellä), yläperän laikku sekä tumma "satula" näkyivät mainiosti jo alkuvaiheen kaartelun aikana. Lintu sivuutti meidät noin 300 m:n etäisyydeltä ja esitteli tyyli puhdasta siipiensä roikotusta niin liidossa kuin kaartelussakin. Arvolleen sopivasti se katosi näkyvistämme kaartaen komeasti männikön taakse. Tilanne kesti kaikkiaan 3-4 minuuttia.

Seuraavassa tarkka kuvaus linnusta:

Lyhyt (noin puolet siiven leveydestä), pyöreäpäinen pyrstö ja vain vähän siiven etureunasta työntynyt pää antoivat jonkinlaisen buzzardvaikutelman. Kuitenkin pitkät, leveät ja kärjistään voimakkaasti harittavat siivet yhdessä hitaan ja arvokkaan etenemisen kanssa paljastivat pedon todellisen laadun. Siipien muoto erosi merikotkan vastavista ollen kapeammat mutta tasaleveämmät ja kärjistä vähemmän pyörästyneet. Liidossa ja kaartelussa roikotti siipiään enemmän tai vähemmän silmiinpistävästi. Etenkin liidossa roikotus toi mieleen jopa Ardean kuuppasiivet.

Kotka oli noin kaksi kertaa suurempi kuin alussa hetken sen ympärillä pyörineet varikset. Ero tuli luonnollisesti selvemmin ilmi siipien kärkivälissä. "Pomarina" vaikutti merikotkaa pienemmältä (edellisen kerran olin nähnyt merikotkan kuukausi aiemmin).

Ruumis oli alta tummanruskea, tummempi kuin ph:t. Pyrstö oli tumma. Ph:t olivat keskiruskeat eroten selvästi lähes mustista siipisulista. Ruumis oli myös päältä tummanruskea (= hieman siipisulkia vaaleampi,

mutta ph:ä tummempi muodostaen selvän "satulan"). Takaselässä oli joitakin valkeita höyheniä, jotka muodostivat epämääräisen valkean, tummansekaisen laikun. Yläperässä oli selvä, valkea U-laikku. Pyrstö oli tumma. Ph:t olivat vaalean (pienet) - keskirusekat (keskimmäiset) eroten jyrkästi (jyrkemmin kuin alapuolella) lähes mustista siipisulista. Siivelle muodostui isojen ph:n valkeista kärjistä selvästi näkyvä siipijuova. Käsissulkien tyvellä oli melko laaja, suurimmaksi osaksi yhtenäinen, selvästi (räikeästi) näkyvä, valkea (aquila-) laikku.

Lintu oli iältään juv/subad mm. iph-juovan perusteella, mutta räikeät kontrastit ph:n ja käsissulkien välillä viittaisivat pikemmin + 2kv- (subad) kuin 2kv (juv)-pukuun.

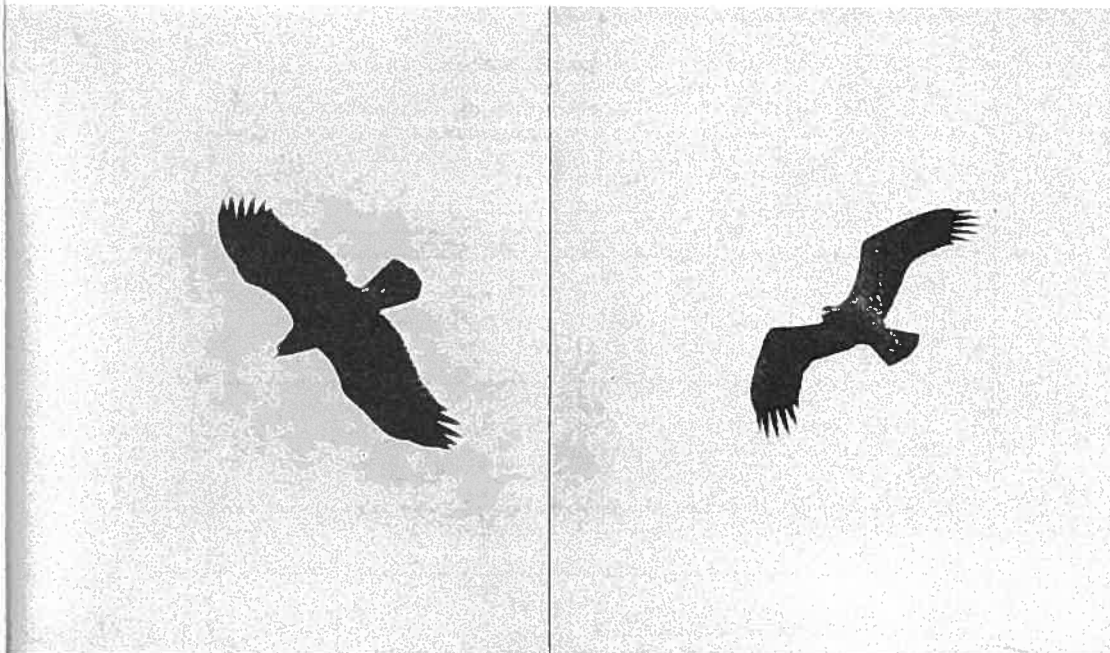
Kyseessä oli Pohjois-Karjalan toinen ja Suomen 22. pikkukiljukotka kautta aikojen.

PIKKUKILJUKOTKA (Aquila pomarina)* ILOMANTSISSA 1982

Olli Puustinen

Syysmuutontarkkailupäivän 9.10.1982 vietimme - Esa Lavikainen, Harto Päivinen ja allekirjoittanut - Ilomantsissa sijaitsevalla Saahkarinvaaralla. Vaaran laelta aukesi hieno näkymä Patvinsuolle ja Koitereelle. Sää oli aurinkoinen, mutta kylmä koillistuuli oli navakkaa. Kello 11.30 huomiomme kiintyi koillisesta meitä lähestyvään tummaan, kookkaaseen petolintuun, jonka pitkistä, leveistä siivistä ja selvistä harittajista päättelimme kotkaksi. Maakotkaan verrattuna lintu vaikutti "typäkämmältä", siivet ja pyrstö suhteellisesti lyhyemmiltä ja pää vähemmän eteentyöntyvältä. Linnun olemus oli kaikkiaan sopusuhtainen. Lisäksi käsisiipien asento liitolennossa oli lievästi roikuva, joten otaksuimme kysymyksessä olevan kiljukotkalajin. Lintu ryhtyi kaartelemaan myötävälossa melkein havaintopaikkamme yläpuolella. Alapuolen yleisväritys oli tummanruskea. Lämpimänruskeiden siiven alapeitinhöyhenen ja tummempien siipisulkien välillä oli kuitenkin havaittavissa selvä kontrasti. Pyrstö oli hyvin tumma ilman juovia, tyvestä hieman vaaleampi. Yläpuolella näkyi siipien etureunan ja päälään muodostama vaaleankellanruskea alue, joka erottui selvästi muuten tummista siivistä. Tummanruskeat hartia ja selkä muodostivat kontrastin siipien vaaleampiin yläpeittämiin. Yläperässä oli vaaleahko puoikuun muotoinen laikku ja käsisiipien tyvellä näkyivät pienet vaaleahkot aquila-laikut. Kaarreltuaan lintu lähti liitämään suoraan SW suuntaan, jolloin käsisiipien roikotus näkyi vieläkin pa-

remmin. Näiden tuntomerkkien perusteella lintu oli määritettävissä subad/ad pikkukiljukotkaksi. - Päivä Saahkarinvaaralla oli muutenkin mainio, sillä lisäksi havaitsimme kaksi muuttavaa vanhaa merikotkaa, kaksi maakotkaa ja 120 piekanaa.

Pikkukiljukotkia lennossa. Huomaa mm. kontrasti vaaleampien siiven alapeitinhöyhenen ja tummempien siipisulkien välillä (joka tosin on vain heikosti erotettavissa vasemman yläkuvan linnulla), suhteellisen vähän esiintyöntyvä pää, pieni nokka, lyhyehkö - noin 3/4 siipien leveydestä - pyrstö sekä hyvin lyhyt ? (ulkoapäin laskettuna) käsisulka. Yläkuvan pikkukiljukotkat ovat 1kv-lintuja (kuvattu syyskuussa Bulgariassa) ja oikealla subad-lintu (kuvattu maaliskuussa Israelissa). - Valok. Lasse J. Laine.

JOUKKOJULKAISU

Tuomo Leppihalme on lähettänyt yhdistykselle kirjeen, jossa hän kertoo valmistavansa tilauksesta paraboloidiheijustimia ja vahvistimia luonnon äänien tallettamista ja kuuntelua varten. Kiinnostuneet voivat soittaa tai kirjoittaa kyselläkseen asiasta tarkemmin. Alla kirjeessä ollut hinnasto:

Suurin halk./cm	Hinta/mk	
	Heijastin	Vahv.+mikrof. valm. asenn.
50	400	200
60	450	200
70	500	200
80	550	200
90	600	200

Tuomo Leppihalme, dipl. ins.
Kartanontie 8 04400 Järvenpää
puh. 90-144 411 (työ) tai 90-280 879 (koti)

NAKKELIHAVAINTOJA KAIVATAAN!

Erillistä yhteenvettoa varten koottavat nakkelihavainnot vaelluskaudelta 83/84 mahdollisimman pian Petri Hottolalle os. Latolankatu 9 A 2 80160 Joensuu. Yksittäisetkin havainnot ovat arvokkaita mahdollisimman hyvä kokonaiskuvan saamiseksi vaelluksen kulusta!

Korjaus SR 2/84:een

Petomuutto keväällä -83 ... sinisuohaukka: Vär Sääperillä (Coya + circus sp.) 8.5. 1+6 (ei 11+6) ja 9.5. 1+1 (ei 11+11)!

Satunnaisvieraana arokahlaajapääsäsky: havainto on vuodelta 1979 eikä 1978!

Huom! Jos jostain syystä et ole saanut jotain v. -84 SIIPI-RIKON aiemmista numeroista, ota yhteyttä mieluiten kirjeitse Risto Juvasteeseen
80510 Onttola
(puh. 973-801293)